

اظهار نظر کارشناسی درباره: «لایحه مهارت‌آموزی و اشتغال‌پذیری کارکنان وظیفه نیروهای مسلح»

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

شماره مسلسل:

۲۱۴۹۵

تاریخ انتشار:

۱۴۰۵/۲/۲۰

مرکز پژوهش‌های
مجلس شورای اسلامی

عنوان گزارش:

اظهارنظر کارشناسی درباره:
«لایحه مهارت‌آموزی و اشتغال‌پذیری کارکنان وظیفه نیروهای مسلح»

نوع گزارش: طرح / لایحه ■ راهبردی □ نظارتی □ پیش‌نویس قانونی □

نام دفتر:

مطالعات فرهنگی و آموزش (گروه آموزش و پرورش و فنی و حرفه‌ای)

تهیه و تدوین:

حمید طریفی حسینی

مدیر مطالعه:

محمدصادق عبداللهی

ناظر علمی:

موسی بیات

صفحه‌آرا:

سیده فاطمه ابوطالبی

ویراستار ادبی:

مژگان کاظمی

واژه‌های کلیدی:

۱. مهارت‌آموزی
۲. اشتغال‌پذیری
۳. کارکنان وظیفه نیروهای مسلح

تاریخ شروع مطالعه:

۱۴۰۵/۰۷/۰۱

دفتر مطالعات
فرهنگی و آموزش

فهرست مطالب

۶	چکیده
۷	خلاصه مدیریتی
۹	۱. مقدمه
۱۰	۲. تحلیل زیست بوم آموزش های مهارتی کشور؛ ارکان و ذی ربطان کلیدی، سیاست ها و قوانین
۱۲	۳. ارزیابی کلیات لایحه
۱۳	۴. بررسی جزئیات و مواد لایحه
۲۵	۵. نتیجه گیری و پیشنهادها
۲۹	منابع و مآخذ

فهرست جداول

۲۷	جدول ۱. خلاصه نظرات و پیشنهادها پیرامون لایحه مهارت آموزی و اشتغال پذیری کارکنان وظیفه نیروهای مسلح
----	---

اظهار نظر کارشناسی درباره:

«لایحه مهارت‌آموزی و اشتغال‌پذیری کارکنان وظیفه نیروهای مسلح»

Doi: [10.22034/mrc.report.21495](https://doi.org/10.22034/mrc.report.21495)

چکیده

لایحه «مهارت‌آموزی و اشتغال‌پذیری کارکنان وظیفه نیروهای مسلح» به شماره ثبت (۲۰۷) در تاریخ ۱۴۰۳/۰۷/۱۷ از سوی دولت به مجلس شورای اسلامی تقدیم شده است. این لایحه با هدف تربیت نیروی انسانی ماهر و همسو با نیازهای بازار کار، از طریق تقویت آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در دوران خدمت سربازی طراحی شده است. این طرح بر آموزش مهارت‌های تخصصی پیش از اعزام مشمولان، مشارکت دستگاه‌های آموزشی در ارائه دوره‌های مهارتی حین خدمت، سیاست‌های تشویقی مانند کسر خدمت برای دارندگان گواهینامه‌های معتبر و در نهایت حمایت از اشتغال سربازان پس از پایان خدمت از طریق ارائه تسهیلات مالی تأکید دارد. بررسی کلیات لایحه نشان می‌دهد اهداف آن با سیاست‌های کلان اشتغال و قوانین مرتبط همسو است، اما جزئیات آن نیازمند اصلاحاتی است تا از موازی‌کاری و تداخل وظایف نهادها جلوگیری شود. پیشنهادهای اصلاحی شامل بهره‌گیری از ظرفیت سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای در فرایند مهارت‌آموزی و سنجش سطح مهارت‌ها برای صدور گواهینامه‌های مهارتی، پرهیز از تصدی‌گری نیروهای مسلح در حوزه آموزش و حمایت مالی و هماهنگی بیشتر با قانون نظام جامع آموزش فنی و حرفه‌ای در طراحی دوره‌ها و صدور گواهینامه‌هاست. رعایت عدالت در تخصیص مشوق‌ها، تناسب سطح مهارت با امتیازات و استفاده از ساختارهای موجود اشتغال‌زایی به جای ایجاد نهادهای موازی، از دیگر نکات ضروری است. این لایحه با اصلاحات پیشنهادی می‌تواند به بهینه‌سازی دوره خدمت وظیفه و تقویت پیوند مهارت‌آموزی و اشتغال کمک کند، ضمن آنکه باید همسویی با امنیت ملی و حفظ ماهیت دفاعی-رزمی خدمت سربازی را نیز در حین اجرای آن تضمین کرد.

■ بیان/شرح مسئله

براساس قانون خدمت وظیفه عمومی و برای دفاع از استقلال و تمامیت ارضی کشور کلیه اتباع ذکور ایرانی جز در موارد مصرحه در قانون مذکور مکلف به انجام خدمت وظیفه می‌باشند. هر چند مأموریت اصلی این افراد حفظ امنیت و دفاع از کشور است و در این راستا در طول دوران خدمت، آموزش‌های تخصصی و حرفه‌ای رزمی و دفاعی را فرا می‌گیرند اما زمان طولانی مدت حضور کارکنان وظیفه در پادگان‌ها و سایر مراکز و دستگاه‌های نظامی کشور، لزوم برنامه‌ریزی برای پر کردن اوقات فراغت آنها، استفاده بهینه از ظرفیت‌ها و مهارت‌های آنها در انجام امور مربوط به نیروهای مسلح و سایر دستگاه‌های کشور و همچنین توسعه شایستگی‌ها و صلاحیت‌های حرفه‌ای مورد نیاز آنها در حین دوران خدمت وظیفه را از اهمیت زیادی برخوردار کرده است. در این راستا، گسترش و تقویت آموزش‌های فنی و حرفه‌ای قبل از دوره خدمت ضرورت وظیفه عمومی و همچنین ایجاد زمینه‌های استمرار آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در ضمن خدمت برای کارکنان وظیفه نیروهای مسلح در جهت تعمیق مهارت‌آموزی و آمادگی بیشتر آنها برای ورود به بازار کار و اشتغال پس از فراغت از این دوره امری ضروری است. بر این اساس ستاد کل نیروهای مسلح در قالب لایحه «مهارت‌آموزی و اشتغال‌پذیری کارکنان وظیفه نیروهای مسلح» در پی تحقق این امر مهم گام برداشته است.

■ نقطه نظرات / یافته‌های کلیدی

- مهم‌ترین نکات و ملاحظات مورد توجه در بررسی و ارائه پیشنهادهای اصلاحی در خصوص لایحه حاضر عبارت‌اند از:
۱. فقدان تولی‌گری و تصدی‌گری ستاد کل نیروهای مسلح و وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح در حوزه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و تمرکز این دستگاه‌ها بر اعمال سیاست‌های تشویقی در حوزه مهارت‌آموزی قبل از دوره خدمت ضرورت وظیفه عمومی و زمینه‌سازی، تسهیلگری و تمهید الزامات استمرار این آموزش‌ها در حین این دوره برای کارکنان وظیفه نیروهای مسلح؛
 ۲. استفاده از ظرفیت‌های تخصصی سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور برای ارائه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و مهارتی حین دوره خدمت ضرورت وظیفه عمومی برای کارکنان وظیفه نیروهای مسلح؛
 ۳. لزوم هماهنگی لایحه با سیاست‌های کلی و قوانین مرتبط از جمله سیاست‌های کلی اشتغال و قانون نظام جامع آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی؛
 ۴. لزوم توجه به اصل عدالت در تخصیص مشوق‌ها و امتیازات مورد نظر به‌ویژه در حوزه استخدامی (ماده ۳)؛
 ۵. لزوم رعایت تناسب بین سطوح مهارت و صلاحیت کسب شده توسط ذی‌نفعان با مشوق‌ها و امتیازات مورد نظر در لایحه؛
 ۶. تأکید بر لزوم طراحی استانداردها مبتنی بر سطوح چارچوب صلاحیت ملی دوره‌های آموزش مهارتی مورد نظر و اخذ گواهی‌نامه‌های مهارتی و صلاحیت حرفه‌ای از مراجع ذی‌صلاح در خصوص استفاده از مشوق‌ها و امتیازات تعیین شده در لایحه جهت جلوگیری از اعمال سلیقه در تصمیم‌گیری‌ها و برقراری عدالت در استفاده از مشوق‌ها و امتیازات مربوطه؛
 ۷. استفاده از ظرفیت ساختارها و نهادهای مالی و حمایتی موجود در حوزه اشتغال کشور و جلوگیری از ایجاد ساختارها و سازوکارهای حمایتی موازی در این حوزه؛
 ۸. ضرورت توجه بیشتر به آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و مهارتی در دوره آموزش رسمی عمومی و استفاده از سیاست‌های تشویقی برای گسترش این آموزش‌ها قبل از مشمول شدن افراد و اعزام آنها به دوره خدمت ضرورت وظیفه عمومی.

■ پیشنهاد راهکار تقنینی، نظارتی یا سیاستی

پیشنهاد‌های تقنینی

در ادامه اصلاحات تقنینی با هدف ایجاد هماهنگی بین لایحه حاضر و قوانین موجود، رفع ابهامات حقوقی و تضمین انسجام نظام مهارت‌آموزی کشور ارائه شده‌اند. در این راستا موارد ذیل پیشنهاد شده‌اند:

- اصلاح تعریف «مهارت‌آموزی» در لایحه بر پایه «شایستگی‌های حرفه‌ای و عمومی» مطابق چارچوب صلاحیت حرفه‌ای ملی و افزودن تعریف دقیق «گواهینامه معتبر مهارتی» در ماده (۱)، با تأکید بر صدور آن توسط مراجع ذیصلاح مانند سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای. بازنگری یا حذف ماده (۳) به دلیل تعارض با عدالت اجتماعی و سیاست‌های اشتغال و جایگزینی آن با سازوکارهای حمایتی غیرتبعیض‌آمیز. حذف ماده (۴) (تأسیس صندوق مهارت تا اشتغال) به دلیل موازی‌کاری با نهادهای موجود و پیش‌بینی استفاده از ظرفیت صندوق‌های موجود مانند صندوق قرض‌الحسنه توسعه اشتغال روستایی، صندوق تضمین اشتغال مددجویان کمیته امداد، صندوق قرض‌الحسنه توسعه اشتغال برکت و صندوق اشتغال و کارآفرینی ایثارگران.

- تمرکز بر نقش سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای به‌عنوان متولی اصلی آموزش‌های غیررسمی مهارتی و هماهنگی آن با ستاد کل نیروهای مسلح برای طراحی دوره‌های استاندارد شده، الزام یا تشویق مشارکت سربازان در دوره‌های مهارتی از طریق اصلاح مقررات داخلی ستاد کل، تعیین مشوق‌های پلکانی مانند کاهش مدت خدمت متناسب با سطح گواهینامه‌های مهارتی (تا ۲ ماه برای سطوح ۷ و ۸ چارچوب صلاحیت ملی)، ادغام آموزش مهارت‌های پایه در برنامه درسی دانش‌آموزان توسط وزارت آموزش و پرورش با همکاری سازمان فنی و حرفه‌ای برای تضمین کسب حداقل مهارت پیش از اعزام از دیگر سیاست‌های پیشنهادی برای تقویت این لایحه می‌باشند.

- تهیه سالیانه فهرست مشاغل اولویت‌دار نیروهای مسلح و بازار کار توسط ستاد کل با همکاری وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، مبتنی بر استانداردهای بین‌المللی و نیازسنجی دقیق، استقرار سامانه یکپارچه پایش کیفیت آموزش‌ها و اعتبارسنجی گواهینامه‌ها توسط سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای، تشکیل هیئت‌های نظارتی متشکل از نمایندگان مجلس، دستگاه‌های مرتبط و نهادهای مستقل برای بررسی دوره‌های اجرای لایحه و ارائه گزارش به مراجع ذیصلاح و طراحی سازوکارهای شکایتی برای پیگیری موارد نقض مقررات یا تبعیض توسط سربازان و ذی‌نفعان.

۱. مقدمه

بر اساس ماده (۱) قانون خدمت وظیفه عمومی (۱۳۶۳) و برای دفاع از استقلال و تمامیت ارضی کشور کلیه اتباع ذکور ایرانی جز در موارد مصرحه در قانون مذکور مکلف به انجام خدمت وظیفه عمومی می‌باشند [۱]. هر چند مأموریت اصلی کارکنان وظیفه عمومی نیروهای مسلح کشور حفظ امنیت و دفاع از کشور است و در این راستا در طول دوران خدمت، آموزش‌های تخصصی و حرفه‌ای رزمی و دفاعی را فرا می‌گیرند اما زمان طولانی حضور این افراد در پادگان‌ها و سایر مراکز و دستگاه‌های نظامی کشور به‌عنوان بخش مهمی از سرمایه انسانی کشور، لزوم برنامه‌ریزی برای پر کردن اوقات فراغت آنها و همچنین توسعه شایستگی‌ها و صلاحیت‌های مورد نیاز آنها در حین و پس از دوران خدمت وظیفه برای حضور مؤثرتر آنها در جامعه را از اهمیت زیادی برخوردار کرده است. بر این اساس، در ماده (۷۸) الحاقی به قانون خدمت وظیفه عمومی (قانون اصلاح موادی از قانون خدمت وظیفه عمومی-۱۳۹۰) تصریح شده است که «به منظور ارتقا منزلت و بهینه‌سازی اوقات فراغت کارکنان وظیفه باید زمینه‌های استمرار آموزش‌های نظامی، عقیدتی، سیاسی، ورزشی، خدماتی، فنی و حرفه‌ای و سوادآموزی در ضمن خدمت فراهم گردد». همچنین در تبصره «۱» این ماده دولت مکلف شد تا امکانات، تجهیزات و اعتبارات مورد نیاز اجرای آموزش‌های مذکور را تأمین کند [۲]. بر این اساس ستاد کل نیروهای مسلح در پی تمهید بسترها و الزامات آموزش‌های فنی و حرفه‌ای حین خدمت برای کارکنان وظیفه نیروهای مسلح برآمده است. به طوری که این ستاد از سال ۱۳۹۶ با راه‌اندازی قرارگاه مرکزی مهارت‌آموزی کارکنان وظیفه و عقد تفاهم‌نامه‌های مختلف با دستگاه‌ها، در قالب دو دسته آموزش‌های عمومی و تخصصی مهارتی نسبت به مهارت‌آموزی کارکنان وظیفه اقدام کرده است.

در نهایت، لایحه «مهارت‌آموزی و اشتغال‌پذیری کارکنان وظیفه نیروهای مسلح» را که به شماره ثبت (۲۰۷) در تاریخ ۱۴۰۳/۰۷/۱۷ از سوی دولت به مجلس شورای اسلامی ارائه شده است را می‌توان تلاشی در جهت تقویت و تثبیت جایگاه قانونی موضوع مهارت‌آموزی در مأموریت‌های ستاد کل نیروهای مسلح و وزارت دفاع و پشتیبانی از نیروهای مسلح دانست. البته، هدف این لایحه، تربیت نیروی انسانی متخصص، ماهر و کارآمد متناسب با نیازهای بازار کار از طریق ترویج مهارت‌آموزی کارکنان وظیفه نیروهای مسلح در دوران خدمت وظیفه عمومی و تسهیل کارآفرینی و فرصت‌های شغلی پایدار آنها پس از این دوره عنوان شده است و به‌صورت غیرمستقیم نیز در پی ارتقای جذابیت دوران خدمت وظیفه برای سربازان و خانواده‌ها و اصلاح نگرش جامعه نسبت به این دوره و افزایش نشاط و رضایت در این دوره نیز است. شایان ذکر است این لایحه در دولت سیزدهم و در تاریخ ۱۴۰۲/۰۵/۲۹ به شماره ثبت ۹۲۶ در قالب یک لایحه یک شوری در مجلس یازدهم اعلام وصول شده بوده است که مجدداً با همان متن قبلی از سوی دولت چهاردهم برای مجلس دوازدهم ارسال شده است.

۲. تحلیل زیست‌بوم آموزش‌های مهارتی کشور؛ ارکان و ذی‌ربطان کلیدی، سیاست‌ها و قوانین

هر چند جامعه هدف لایحه حاضر، کارکنان وظیفه نیروهای مسلح کشور می‌باشند اما با توجه به موضوع این لایحه که بر امر مهارت‌آموزی و توسعه ظرفیت‌های اشتغال‌پذیری کارکنان وظیفه نیروهای مسلح، به‌عنوان بخشی از آحاد جامعه تأکید دارد، ضروری است این لایحه در بافت، زمینه و زیست‌بوم موضوع و مسئله اصلی خود - یعنی زیست‌بوم آموزش‌های مهارتی کشور - و نیز از منظر میزان هم‌سویی، هماهنگی و سازگاری با سیاست‌ها، قوانین و وظایف و مأموریت‌های نهادها و دستگاه‌های اجرایی و ذی‌ربطان کلیدی این زیست‌بوم نیز مورد تحلیل و بررسی قرار گرفته و دلالت‌های برآمده از مناسبات حاکم در این زیست‌بوم را در فرایند تدوین و تصویب لایحه حاضر در نظر گرفت.

الف) ارکان و ذی‌ربطان کلیدی نظام آموزش فنی‌و حرفه‌ای و مهارتی کشور

براساس قانون نظام جامع آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی [۳]، شورای عالی آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی، بالاترین رکن نظام آموزش فنی، حرفه‌ای و مهارتی کشور است. براساس بند «۲» ماده (۵) این قانون، دستگاه‌های مجری حاکمیتی آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی شامل ارائه‌دهندگان دولتی مشتمل بر وزارت آموزش و پرورش، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی و وزارتخانه‌ها یا سازمان‌های دیگری می‌باشند که براساس قانون، وظیفه آموزش و تربیت متناسب با این نظام را بر عهده دارند. همچنین براساس بند «۳» این ماده، مجریان متصدی کارگزاری آموزش‌های فنی‌و حرفه‌ای و مهارتی مشتمل بر ارائه‌دهندگان دولتی و غیردولتی عبارت‌اند از:

- هنرستان‌های دوره آموزش متوسطه؛
 - دانشگاه‌های فنی‌و حرفه‌ای، علمی - کاربردی و مهارتی دوره آموزش عالی؛
 - مراکز آموزش مهارت موضوع ماده (۱۰۸) قانون کار، مراکز آموزش فنی‌و حرفه‌ای، مؤسسات کارآموزی، آموزشگاه‌های فنی‌و حرفه‌ای آزاد، مراکز، آموزش مهارت جوار کارخانه و مراکز آموزش روستایی و جهاد کشاورزی؛
 - بنگاه‌های اقتصادی، مؤسسات تولیدی و خدماتی مشمول قانون کار؛
 - دانشگاه‌های تربیت دبیر فنی و مراکز تربیت مربی؛
 - مؤسسات و واحدهای تولیدی و خدماتی که به شیوه استاد - شاگردی یا شیوه‌های دیگر براساس این قانون به تربیت کارآموز و کارورز می‌پردازند.
- همچنین، انجمن‌های علمی - حرفه‌ای و اتحادیه و صنوف حرفه‌ای و شغلی که براساس آیین‌نامه مصوب شورای عالی آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی تعیین می‌شوند از دیگر ارکان نظام آموزش فنی، حرفه‌ای و مهارتی کشور می‌باشند.

ب) بررسی و تحلیل سیاست‌های مرتبط با موضوع لایحه

۱. در بند «۲» سیاست‌های کلی اشتغال بر موضوع «آموزش نیروی انسانی متخصص، ماهر و کارآمد متناسب با نیازهای بازار کار (فعلی و آتی) و ارتقای توان کارآفرینی با مسئولیت نظام آموزشی کشور (آموزش و پرورش، آموزش فنی‌و حرفه‌ای و آموزش عالی) و توأم کردن آموزش و مهارت و جلب همکاری بنگاه‌های اقتصادی جهت استفاده از ظرفیت آنها» تأکید شده است [۴].
۲. در هدف عملیاتی شماره (۱) سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، تصریح شده است که دانش‌آموزان در طول تحصیل خود باید واجد حداقل یک مهارت مفید برای تأمین معاش حلال گردند به‌گونه‌ای که در صورت جدایی از نظام تعلیم و تربیت رسمی در

هر مرحله، توانایی تأمین زندگی خود و اداره خانواده را داشته باشند. بر این اساس در راهکار ۶-۱ این سند بر موضوع «گسترش و تنوع دادن به حرف و مهارت‌های مورد نیاز جامعه و تعلیم متناسب و برنامه‌ریزی شده آن در همه دوره‌های تحصیلی و برای همه دانش‌آموزان» و در راهکار ۵-۶ بر موضوع «تنظیم و اجرای برنامه جامع کارآفرینی و مهارت‌آموزی برای تمام دوره‌های تحصیلی به‌ویژه دانش‌آموزان دوره متوسطه تا پایان برنامه پنجم توسعه در برنامه درسی و آموزشی» تأکید شده است [۵]. همچنین، در مصوبه جلسه ۸۸۶ مورخ ۱۳۹۲/۷/۱۵ شورای عالی آموزش و پرورش موضوع «[نشانگرهای ارزشیابی نظام آموزش و پرورش و استانداردهای آن](#)» استاندارد مطلوب تعیین شده برای شاخص نسبت دانش‌آموزان شاخه فنی‌وحرفه‌ای و کاردانش به کل دانش‌آموزان دوره متوسطه ۴۸,۲۶ درصد پیش‌بینی شده است [۶].^۱ قانون برنامه هفتم پیشرفت نیز بر تحصیل ۵۰ درصدی دانش‌آموزان دوره متوسطه دوم در رشته‌های فنی‌وحرفه‌ای و کاردانش تأکید دارد. این امر به این معنی است که تقریباً نیمی از افرادی که مشمول اعزام به خدمت وظیفه می‌شوند باید قبل از اعزام خود در یک دوره آموزش مهارتی رسمی و نظام‌مند سه ساله شرکت کرده باشند.

ج) بررسی و تحلیل قوانین و مقررات مرتبط با لایحه

مهم‌ترین قانون مرتبط با لایحه حاضر، [قانون خدمت وظیفه عمومی \(۱۳۶۳\)](#) و اصلاحات و الحاقات آن است. در [ماده \(۷۸\) الحاقی^۲ به این قانون](#)، به موضوع فراهم کردن زمینه‌های استمرار آموزش‌های فنی‌وحرفه‌ای در ضمن خدمت وظیفه برای بهینه‌سازی اوقات فراغت کارکنان وظیفه و الزام دولت به فراهم کردن امکانات، تجهیزات و اعتبارات مورد نیاز اجرای این آموزش‌ها تصریح شده است. این ماده قانونی را می‌توان مهم‌ترین بستر حقوقی و قانونی موجود برای مهارت‌آموزی حین خدمت کارکنان وظیفه نیروهای مسلح دانست به‌طوری‌که با استناد به همین ماده قانونی و تدوین آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های اجرایی مربوط به آن در سطح هیئت‌وزیران و دستگاه‌های ذی‌ربط می‌توان بسیاری از مسائل و مشکلات مهارت‌آموزی کارکنان وظیفه نیروهای مسلح را برطرف کرد.

یکی دیگر از مهم‌ترین قوانین مرتبط با لایحه حاضر، [قانون نظام جامع آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی](#) است. این قانون حدود و ثغور و انواع آموزش‌های فنی‌وحرفه‌ای و مهارتی، ارکان و دستگاه‌های مجری و سطوح صلاحیت‌های حرفه‌ای نظام آموزش فنی‌وحرفه‌ای و مهارتی کشور را ترسیم کرده است.

یکی از موضوع‌های مهم مورد توجه در لایحه حاضر، کمک به اشتغال‌پذیری سربازان ماهر منقضی خدمت از طریق پشتیبانی و حمایت‌های مالی در قالب تسهیلات اشتغال‌زایی است که البته این امر، سابقه‌ای در قوانین کشور به‌ویژه [قانون تشکیل وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران](#) مصوب سال ۱۳۶۸ و اصلاحات و الحاقات آن ندارد [۷].

[قانون برنامه هفتم پیشرفت جمهوری اسلامی ایران](#) در بند «ت» ماده (۱۰۲)، ستاد کل نیروهای مسلح را موظف به کاهش مدت خدمت سربازی به میانگین ۱۴ ماه (شامل دوره آموزش) کرده است [۸]. این کاهش زمانی با اهداف لایحه حاضر که شامل ارتقای بهره‌وری، بهینه‌سازی استفاده از اوقات فراغت سربازان، افزایش نشاط و رضایت‌مندی در دوره خدمت وظیفه عمومی است، همسو است. کوتاه شدن دوره خدمت، لزوم برنامه‌ریزی دقیق‌تر برای بهره‌برداری مؤثر از این بازه زمانی محدود را پررنگ می‌سازد، به‌گونه‌ای که اولویت‌گذاری در جهت تحقق اهداف یادشده در چارچوب زمانی فشرده‌تر، ضرورتی انکارناپذیر می‌یابد.

[قانون اساسنامه سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور](#) از دیگر قوانینی است که در تدوین لایحه حاضر باید مورد توجه قرار گیرد. براساس این قانون، طراحی، تدوین و اجرای برنامه‌های آموزش فنی، حرفه‌ای و مهارتی غیررسمی به‌صورت دولتی، غیردولتی،

۱. در حال حاضر حدود ۳۹ درصد دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه در شاخه‌های فنی‌وحرفه‌ای و کاردانش در حال تحصیل هستند.

۲. ماده (۷۸) الحاقی (۱۳۹۰/۸/۲۲): به‌منظور ارتقای منزلت و بهینه‌سازی اوقات فراغت کارکنان وظیفه باید زمینه‌های استمرار آموزش‌های نظامی، عقیدتی، سیاسی، ورزشی، خدماتی، فنی و حرفه‌ای و سوادآموزی در ضمن خدمت فراهم گردد.

تبصره «۱» - دولت مکلف است امکانات، تجهیزات و اعتبارات مورد نیاز اجرای آموزش‌های مذکور را تأمین نماید.

تبصره «۲» - آیین‌نامه اجرایی این ماده ظرف سه ماه توسط وزارت دفاع با همکاری دستگاه‌های ذی‌ربط تهیه می‌شود و پس از تأیید ستاد کل به تصویب هیئت‌وزیران می‌رسد.

نیمه‌دولتی (تعاملی)، تدوین استانداردهای آموزش، شایستگی و ارزشیابی حرف و مشاغل، سنجش مهارت و صلاحیت شغلی مهارت‌آموزان و صدور گواهینامه مهارت و شایستگی و صلاحیت شغلی و در نهایت تضمین کیفیت هرگونه آموزش‌های فنی، حرفه‌ای و مهارتی غیررسمی در چارچوب صلاحیت حرفه‌ای برعهده سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور است [۹].

قانون اهداف و وظایف وزارت آموزش و پرورش نیز دلالت‌های مهمی برای لایحه حاضر دارد. به استناد ماده (۶) قانون مذکور، وزارت آموزش و پرورش غیر از مهارت‌آموزی دانش‌آموزان در قالب رشته‌های فنی و حرفه‌ای موظف است در زمینه آموزش‌های نظری به‌نحوی برنامه‌ریزی کند که دانش‌آموزان ضمن ممارست، کارهای عملی و تجربی متناسب با سن و جنس و رشته تحصیلی آنها، با رعایت اولویت‌های منطقه‌ای و شرایط بومی حداقل یک مهارت مورد نیاز جامعه را کسب کنند [۱۰].

در نهایت **آیین‌نامه تقویت و توسعه مهارت‌آموزی دانش‌آموزان** مصوب ۱۴۰۳/۰۳/۲۹ هیئت‌وزیران از جمله مصوبات مهم در حوزه مهارت‌آموزی در دوران پیش از خدمت وظیفه عمومی است که براساس ماده (۷) آن، وزارت آموزش و پرورش موظف شده است برنامه درسی دوره‌های ابتدایی و متوسطه اول را با رویکرد مهارتی، عملی و طرح (پروژه) محور (حداقل به میزان ۱۰ درصد ساعات رسمی) و دوره دوم متوسطه نظری را با رویکرد آموزش مهارتی یک شغل (حداقل به میزان ۳۰۰ ساعت متناسب با آمایش سرزمین با قابلیت صدور گواهینامه معتبر) اصلاح و علاوه بر زمان رسمی از ظرفیت روزهای پنج‌شنبه و ایام تابستان برای تحقق آن استفاده کند [۱۱]. این تکالیف، مازاد بر تکلیف تحصیل حداقل ۵۰ درصدی دانش‌آموزان دوره متوسطه دوم در شاخه‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش هستند.

۳. ارزیابی کلیات لایحه

کلیات لایحه حاضر پس از رفع ایرادها و ابهام‌های ذکر شده در این گزارش و با رعایت الزام‌ها و ملاحظات ذیل مورد تأیید قرار می‌گیرد.

الف) ملاحظات سیاستی و قانونی

■ لزوم توجه به طبقه‌بندی و هرم سیاست‌ها، قوانین و مقررات کشور با در نظر گرفتن سطوح «قانون»، «آیین‌نامه، تصویب‌نامه و بخشنامه موضوع اصل (۱۳۸) قانون اساسی»، «برنامه و خط‌مشی دولت و تصمیم‌های موضوع اصل (۱۳۴) قانون اساسی» و سایر مقررات برای طرح و پیگیری موضوع‌های مرتبط با امور مهارت‌آموزی کارکنان وظیفه نیروهای مسلح در قالب لایحه حاضر یا سایر ظرفیت‌های قانونی موجود همچون مصوبات هیئت‌وزیران؛

■ لزوم نگاه فراگیر و یکپارچه به زیست‌بوم آموزش مهارتی کشور و پرهیز از بخشی‌نگری در فرایند تدوین و تصویب لایحه؛

■ لزوم پرهیز از موازی‌کاری و تداخل وظایف و مأموریت‌های دستگاه‌های متولی امور مربوط به اشتغال و آموزش‌های مهارتی در کشور.

ب) ملاحظات و الزام‌های دفاعی و امنیت ملی

■ لزوم حفظ اصالت کارکردها و مأموریت‌های دفاعی و امنیتی نیروهای مسلح کشور؛

■ لزوم حفظ هویت دوره خدمت ضرورت وظیفه عمومی به‌عنوان یک دوره آمادگی رزمی و دفاعی برای کارکنان وظیفه نیروهای مسلح و توجه به آثار و تبعات احتمالی ایجاد هرگونه مأموریت جدید برای نیروهای مسلح از منظر امنیت ملی کشور.

در واقع، لایحه حاضر در دوره‌ای ارائه شده است که تنش‌های منطقه‌ای و جهانی نسبت به ادوار گذشته به شدت افزایش یافته و ماهیت جنگ‌ها و میدان‌های نبرد نیز نسبت به گذشته تغییرهای اساسی پیدا کرده است. این امر ایجاب می‌کند آموزش‌های تخصصی مرتبط با امور دفاعی و امنیتی، نگرش و مهارت‌های رزمی نیروهای مسلح بیش از پیش پاسخ‌گوی مواجهه با چالش‌های میدان‌های نبرد در عصر حاضر و آینده باشند. در واقع، با در نظر گرفتن تغییرهایی در دوره خدمت ضرورتی در سال‌های اخیر، همچون کاهش مستمر دوره خدمت ضرورت وظیفه و رسیدن آن به میانگین ۱۴ ماه طبق برنامه هفتم پیشرفت، لزوم تمرکز ستاد کل نیروهای مسلح و وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح بر موضوع‌هایی همچون ارائه آموزش‌های تخصصی و حرفه‌ای

رزمی و دفاعی متناسب با ماهیت جنگ‌های ترکیبی امروزه، تقویت بنیه بدنی و ارتقای شایستگی‌های ادراکی و شناختی و توسعه مهارت‌های رزمی و دفاعی کارکنان وظیفه نیروهای مسلح بیش از پیش احساس می‌شود. از سوی دیگر، هر چند ایجاد انگیزه لازم برای جوانان در انجام خدمت وظیفه در عصر حاضر نیز امری بسیار مهم و حتی در ذیل مقوله امنیت ملی تلقی می‌شود اما قانونگذار به شیوه‌های مختلفی در سال‌های اخیر سعی کرده است که این جذابیت‌ها را برای جذب جوانان به دوره خدمت وظیفه ایجاد کند. بر این اساس، هرگونه قانونگذاری جدید در خصوص نیروهای مسلح و مأموریت‌سپاری جدید به آنها در گام اول باید از منظر تأثیر آن بر موضوع امنیت ملی مورد توجه و بررسی قرار گیرد. به عبارت دیگر، تصویب هرگونه قانون در خصوص دوره خدمت ضرورت وظیفه عمومی می‌تواند ادراک و انتظارات جامعه در خصوص ماهیت و هویت این دوره و ادراک از حدود و ثغور مأموریتی دستگاه‌های نظامی کشور را تغییر دهد و این تغییر ادراک با اثرگذاری بر سطح آمادگی دفاعی و رزمی کارکنان وظیفه به‌عنوان بخش مهمی از نیروهای مسلح کشور، در نهایت امنیت ملی کشور را تحت تأثیر قرار دهد.

پ) ملاحظات اجرایی

- لزوم تمرکز وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح و ستاد کل نیروهای مسلح بر موضوع تسهیلگری و هماهنگی‌ها، رفع موانع قانونی و پشتیبانی‌های لازم برای امکان حضور کارکنان وظیفه در دوره‌های آموزش مهارتی ارائه شده از سوی دستگاه‌های تخصصی آموزش مهارتی در کشور و پرهیز از موازی‌کاری دستگاه‌ها در این حوزه؛
- لزوم تعیین شرایط و الزام‌ها و نحوه شرکت کارکنان وظیفه عمومی در دوره‌های آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارتی مربوطه در حین خدمت ضرورت وظیفه عمومی.

۴. بررسی جزئیات و مواد لایحه

با توجه به تأیید کلیات لایحه، در این بخش به بررسی جزئیات لایحه به تفکیک ماده‌ها و تبصره‌های آن پرداخته شده و در صورت نیاز اصلاحاتی پیشنهاد داده شده است.

ماده (۱)

در این قانون، اصطلاحات زیر در معانی مشروح مربوط به کار می‌روند:

۱. **نیروهای مسلح:** ستاد کل نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران، ارتش جمهوری اسلامی ایران، سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح، فرماندهی کل انتظامی جمهوری اسلامی ایران و سازمان‌ها و شرکت‌های تابعه و وابسته آنها.
۲. **ستاد کل:** ستاد کل نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران.
۳. **دستگاه‌های اجرایی:** کلیه دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب سال ۱۳۸۶ و دستگاه‌هایی که شمول این قانون بر آنها مستلزم ذکر یا تصریح نام است.
۴. **دستگاه‌های آموزشی:** دستگاه‌های دولتی مجری آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی موضوع بند «۷» ماده (۲) قانون نظام جامع آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی مصوب سال ۱۳۹۶.
۵. **مهارت آموزی:** فرایند کسب مهارت‌های تخصصی و عمومی جامعه هدف (اتباع ذکور ایرانی بالای (۱۵) سال سن) در پیش از خدمت و در طول دوره خدمت ضرورت وظیفه عمومی.
۶. **اشتغال‌پذیری:** فرایند قابلیت افزایی، هدایت شغلی و تسهیلگری در برخورداری کارکنان وظیفه ماهر از حمایت‌های شغلی و پشتیبانی‌ها.
۷. **سرباز ماهر منقضی خدمت:** سرباز مهارت‌آموخته‌ای که با حداقل مهارت تخصصی و داشتن گواهینامه معتبر مهارتی، خدمت دوره ضرورت خود را به پایان رسانده است.

بررسی کارشناسی

۱. در بند «۵» ماده (۱)، عبارت «مهارت‌های تخصصی و عمومی» که در تعریف اصطلاح «مهارت‌آموزی» استفاده شده است، با موضوع مطرح شده در بند «۱» ماده (۷) قانون نظام جامع آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی مغایرت دارد. این بند از قانون مذکور اشعار می‌دارد: «طراحی چارچوب صلاحیت حرفه‌ای باید مبتنی بر شایستگی‌های حرفه‌ای شامل شایستگی‌های فنی، غیرفنی از قبیل اخلاق حرفه‌ای و شایستگی‌های عمومی باشد. شایستگی‌های حرفه‌ای باید براساس مجموعه‌ای منسجم از دانش، مهارت و نگرش مبتنی بر کارهای درون یک حرفه تدوین گردد». لذا با توجه به اینکه در ماده (۲) لایحه حاضر تصریح شده است که دستگاه‌های آموزشی باید نسبت به آموزش و صدور گواهینامه معتبر در چارچوب صلاحیت حرفه‌ای ملی با رعایت ماده (۹) قانون نظام جامع آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی اقدام کنند و در قانون مذکور در خصوص موضوع مهارت‌آموزی از اصطلاحات «شایستگی‌های حرفه‌ای و عمومی» استفاده شده است، بهتر است در تعریف «مهارت‌آموزی» به جای اصطلاحات «مهارت‌های تخصصی و عمومی» از اصطلاحات «شایستگی‌های حرفه‌ای و شایستگی‌های عمومی» استفاده شود.

۲. در بند «۷» ماده (۱)، عبارت «حداقل مهارت تخصصی و داشتن گواهینامه معتبر مهارتی» دارای ابهام است. با توجه به اینکه متن حاضر در پی تبدیل شدن به یک قانون بوده و در آن مشوق‌ها و امتیازاتی برای سربازان منقضی خدمت دارای مهارت پیش‌بینی شده است لازم است اصطلاح «گواهینامه معتبر مهارتی» نیز در بخش اصطلاحات به صورت دقیق و شفاف مورد تعریف قرار گیرد تا از سوء برداشت‌ها و سوء استفاده‌های احتمالی هم در سطح برگزاری دوره‌ها و صدور گواهینامه‌ها و هم در مرحله برخورداری از مشوق‌ها و امتیازات مالی و شغلی مطرح شده در لایحه جلوگیری شود.

لذا با وجود آنکه کلیت این ماده مورد تأیید است اما برخی از بندهای آن نیازمند اصلاح بوده و جهت رفع ابهامات موجود در آن لازم است بندهای جدیدی نیز به آن الحاق شود.

پیشنهاد‌های اصلاحی:

۱. به منظور هم‌سوسازی تعریف ارائه شده از اصطلاح «مهارت‌آموزی» در بند «۵» ماده (۱) لایحه با قانون نظام جامع آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی، پیشنهاد می‌شود تعریف این اصطلاح با تأکید بر مفهوم «شایستگی» مورد بازنگری قرار گیرد. در صورت پذیرش این پیشنهاد، متن اصلاحی آن به شرح ذیل می‌باشد:

اصلاحیه بند «۵» ماده (۱) - (مهارت‌آموزی): فرایند کسب شایستگی‌های حرفه‌ای و عمومی براساس چارچوب صلاحیت حرفه‌ای ملی توسط جامعه هدف (اتباع ذکور ایرانی بالای (۱۵) سال سن) در پیش از خدمت و در طول دوره خدمت ضرورت و وظیفه عمومی که منجر به دریافت گواهینامه مهارتی از مراجع ذیصلاح می‌گردد.

۲. به منظور جلوگیری از سوء برداشت‌ها و سوء استفاده‌های احتمالی در سطح برگزاری دوره‌ها، صدور گواهینامه‌های مهارتی و برخورداری مشمولین از مشوق‌ها و امتیازات مورد نظر در لایحه، پیشنهاد می‌شود اصطلاح «گواهینامه مهارتی» به عنوان بند «۵» (بعد از اصطلاح دستگاه‌های آموزشی) به ماده (۱) اضافه شود. در صورت پذیرش این پیشنهاد تعریف این اصطلاح به شرح ذیل می‌باشد:

بند «۵» - (الحاقی به متن لایحه فعلی) - گواهینامه مهارتی: گواهینامه‌ای که مبتنی بر سطوح چارچوب صلاحیت حرفه‌ای ملی موضوع ماده (۸) قانون نظام جامع آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی مصوب سال ۱۳۹۶ و پس از اخذ نمره قبولی در یک آزمون صلاحیت حرفه‌ای با رعایت ماده (۹) قانون مذکور به افراد دارای مهارت اعطا می‌گردد.

۳. با توجه به توضیحات ارائه شده در خصوص لزوم بازنگری تعریف اصطلاح «مهارت‌آموزی» در بند «۵» ماده (۱)، پیشنهاد می‌شود

تعریف اصطلاح «سرباز ماهر منقضی خدمت» نیز به شرح ذیل اصلاح شود:

اصلاحیه بند «۷» ماده (۱) - (سرباز ماهر منقضی خدمت): سرباز مهارت آموخته‌ای که با حداقل **شایستگی‌های حرفه‌ای شامل شایستگی‌های فنی، غیرفنی از قبیل اخلاق حرفه‌ای و شایستگی‌های عمومی** مورد نیاز یک شغل و داشتن **گواهینامه مهارتی مربوطه با رعایت ماده (۹) قانون نظام جامع آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی مصوب سال ۱۳۹۶، دوره خدمت ضرورت خود را به پایان رسانده است.**

۴. شماره‌گذاری بندهای مربوط به این ماده با توجه به افزوده شدن یک بند جدید مورد بازنویسی قرار گیرند.

ماده (۲)

ماده (۲) - دستگاه‌های آموزشی با هماهنگی ستاد کل نیروهای مسلح، تمهیدات لازم جهت برگزاری حداقل یک دوره آموزش فنی، حرفه‌ای و مهارتی (عمومی و تخصصی) را در طول دوره خدمت ضرورت برای کارکنان وظیفه فراهم نموده و نسبت به صدور گواهینامه معتبر براساس وظایف قانونی و چارچوب صلاحیت حرفه‌ای ملی با رعایت ماده (۹) قانون نظام جامع آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی مصوب سال ۱۳۹۶ اقدام می‌نمایند.

اظهار نظر کارشناسی:

ماده (۹) قانون نظام جامع آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی مصوب سال ۱۳۹۶ که در انتهای ماده (۲) لایحه مورد اشاره قرار گرفته است مربوط به سازوکار صدور مدارک صلاحیت حرفه‌ای از سوی مراکز ملی سنجش زیر نظر شورای عالی آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی و با مشارکت نظام‌های حرفه‌ای در سطوح ۸ گانه چارچوب صلاحیت حرفه‌ای ملی است که این سطوح قابلیت هم‌ترازی با مدارک تحصیلی رسمی را نیز دارا می‌باشند. از سوی دیگر در سایر مواد لایحه مشوق‌ها، امتیازات و تسهیلات مالی، شغلی و استخدامی برای افراد شرکت‌کننده در دوره‌های مهارت‌آموزی مورد نظر این ماده تعیین شده است. این مفاد بیانگر آن است که لایحه مذکور با هدف اجرای دوره‌های مهارت‌آموزی استاندارد و اعطای گواهینامه‌های صلاحیت حرفه‌ای مبتنی بر «سطوح چارچوب صلاحیت حرفه‌ای ملی» - مطابق قانون نظام جامع آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی - برای کارکنان وظیفه نیروهای مسلح طراحی شده است، نه صرفاً ارائه آموزش‌های مرسوم فاقد اعتبارسنجی رسمی که توسط برخی دستگاه‌ها یا مؤسسات آموزشی بدون صدور مدارک معتبر حرفه‌ای اجرا می‌شود.

براین اساس، در این ماده که در ابتدای لایحه آمده و در اصل باید منطق و فلسفه و غایت لایحه حاضر را نیز نشان بدهد، ابهامات متعددی وجود دارد که در ذیل به برخی از مهم‌ترین آنها اشاره می‌شود:

۱. عبارت «حداقل یک دوره آموزش فنی، حرفه‌ای و مهارتی (عمومی و تخصصی)» از نظر میزان ساعت، نوع و ماهیت دوره و اینکه این دوره در چه سطحی از سطوح ۸ گانه چارچوب صلاحیت حرفه‌ای ملی و توسط کدام دستگاه آموزشی باید اجرا شود دارای ابهام است.

۲. عبارت «تمهیدات لازم» برای برگزاری دوره‌های آموزشی مهارتی توسط دستگاه‌های آموزشی، دارای ابهام است. در واقع اقدام‌ها و انتظارات از دستگاه‌های آموزشی مربوطه در متن لایحه ارائه نشده است. همچنین دستگاه‌های آموزشی مکلف به انجام این کار نشده‌اند.

۳. با توجه به تصریح اینکه دستگاه آموزشی باید در پایان دوره آموزشی، برای شرکت‌کنندگان طبق چارچوب صلاحیت حرفه‌ای ملی و با رعایت ماده (۹) قانون نظام جامع آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی مصوب سال ۱۳۹۶ گواهینامه معتبر صادر

کنند، دوره‌های آموزشی باید مطابق سطوح ۸ گانه چارچوب صلاحیت ملی سطح‌بندی شوند و افراد نیز برای ورود به هر دوره تعیین سطح شوند. با این حال در خصوص نحوه تعیین سطح افراد برای ورود به هر دوره آموزشی سازوکاری ارائه نشده است.

۴. اجباری یا غیراجباری بودن دوره‌های آموزشی برای کارکنان وظیفه مشخص نشده است.

۵. تعداد یا ساعت و نوع دوره‌های مهارت‌آموزی مبتنی بر سطوح صلاحیت حرفه‌ای ملی که هر فرد می‌تواند در آنها شرکت کند مشخص نشده است.

۶. رایگان یا پولی بودن شرکت در آزمون‌های تعیین سطح اولیه صلاحیت برای جای‌دهی آموزشی متقاضیان هر یک از دوره‌های آموزشی در سطوح آموزشی متناسب با سطح فعلی مهارت خود و همچنین آزمون‌های صدور گواهینامه صلاحیت حرفه‌ای پایان دوره و حتی شرکت در دوره‌های آموزشی مربوطه برای متقاضیان مشخص نیست.

۷. سازوکار و متولی تعیین استانداردهای آموزش، شایستگی و ارزشیابی حرف و مشاغل مورد آموزش در سطوح مختلف چارچوب صلاحیت حرفه‌ای ملی تعیین نشده است. دستگاه‌های آموزشی همچون وزارت علوم، تحقیقات و فناوری یا وزارت آموزش و پرورش صلاحیت تعیین استانداردهای آموزش، شایستگی و ارزشیابی حرف و مشاغل را ندارند. این امر براساس بند «۵» ماده (۴) قانون اساسنامه سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای از وظایف این سازمان است.

۸. ممکن است گواهینامه‌های صادر شده توسط دستگاه‌های آموزشی مختلف، کیفیت و اعتبار یکسانی نداشته باشند. این امر می‌تواند به ناعدالتی در اعطای مشوق‌ها منجر شود. بهتر است سازوکاری برای ارائه متمرکز آموزش‌های موردنظر توسط یک دستگاه تخصصی آموزش مهارتی کشور (مانند سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور) یا ارزیابی و تأیید گواهینامه‌ها توسط مرجع معتبر (سازمان مذکور) پیش‌بینی شود تا از اعتبار و کیفیت آموزش‌ها اطمینان حاصل شود.

۹. نحوه ارزیابی از شایستگی‌ها و صلاحیت حرفه‌ای اولیه متقاضیان برای تعیین سطح و ورود به هر دوره مهارت‌آموزی در چارچوب سطوح مختلف صلاحیت حرفه‌ای مشخص نشده است.

۱۰. گروه‌های هدف آموزش مهارتی وزارت آموزش و پرورش، دانش‌آموزان و نوع آموزش‌های ارائه شده به آنها نیز از نوع آموزش‌های رسمی است. حتی مؤسسات آموزش آزاد که از این وزارتخانه مجوز می‌گیرند و در قالب بخش خصوصی تعریف می‌شوند، حدود فعالیت آنها برای افراد زیر ۲۰ سال است. لذا ایجاد تکلیف قانونی برای اجرای دوره‌های آموزشی تخصصی - مهارتی کوتاه‌مدت، مهارتی ویژه کارکنان نیروهای مسلح و صدور گواهینامه صلاحیت حرفه‌ای برای افراد غیر دانش‌آموز یا بالاتر از ۲۰ سال در حوزه مشاغل مختلف، برای این دستگاه ایجاد تکلیف یا مأموریت جدید در حوزه آموزش‌های غیررسمی محسوب شده و مستلزم بازنگری در سایر قوانین و مقررات مربوطه است. لذا با توجه به ابهامات و ملاحظات مورد اشاره در فوق، ماده (۲) لایحه نیازمند بازتعریف و بازنگری اساسی است.

پیشنهاد‌های اصلاحی:

۱. پیشنهاد می‌شود سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور به‌عنوان یک سازمان تخصصی، محوریت ارائه آموزش‌های غیررسمی مهارتی در سطوح مختلف چارچوب صلاحیت حرفه‌ای ملی برای گروه هدف کارکنان وظیفه نیروهای مسلح را در حین دوره خدمت ضرورت برعهده داشته باشد. چه اینکه طبق بند «۷» ماده (۴) [قانون اساسنامه سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای](#) وظیفه طراحی و اجرا و ارزشیابی دوره‌های مهارت‌آموزی غیررسمی با این سازمان است. این امر با ایجاد انسجام در برنامه‌ریزی، امکان نظارت بر عملکرد و پاسخ‌گویی دستگاه ارائه‌دهنده آموزش‌ها را نیز تسهیل می‌کند. لذا در صورت پذیرش این پیشنهاد، متن اصلاحی ماده (۲) به شرح ذیل خواهد بود:

اصلاحیه ماده (۲) - سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور با هماهنگی ستاد کل نیروهای مسلح و مبتنی بر سطوح چارچوب صلاحیت حرفه‌ای ملی تعیین شده در ماده (۸) قانون نظام جامع آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و

مهارتی مکلف است اقدامات ذیل را برای آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی کارکنان وظیفه نیروهای مسلح انجام دهد:

۱. طراحی، تدوین و اجرای برنامه‌های آموزش فنی، حرفه‌ای و مهارتی غیررسمی براساس استانداردهای آموزش، شایستگی و ارزشیابی حرف و مشاغل در قالب آموزش‌های حضوری (مستقیم)، نیمه‌حضوری، مجازی و آموزش‌های حین انجام کار در سطوح مختلف چارچوب صلاحیت حرفه‌ای ملی؛
۲. سنجش و تعیین سطح مهارت و صلاحیت شغلی و صدور گواهینامه مهارت و شایستگی و صلاحیت شغلی برای کارکنان وظیفه نیروهای مسلح؛
۳. اتخاذ تدابیر لازم برای تضمین کیفیت آموزش‌های فنی، حرفه‌ای و مهارتی ارائه شده در چارچوب صلاحیت حرفه‌ای ملی.

۲. برای رفع ابهامات متعدد مرتبط با این ماده - که به برخی از آنها در بخش پیشین اشاره شد - پیشنهاد می‌شود قبل از ارائه ماده (۲) لایحه فعلی، یک ماده جدید به متن لایحه افزوده شود و شماره ماده (۲) لایحه حاضر به شماره (۳) تغییر یابد. توضیح بیشتر اینکه، گروه هدف لایحه حاضر، کارکنان وظیفه نیروهای مسلح هستند. با این وجود در متن لایحه هیچ‌گونه اشاره‌ای به شرایط و الزامات و نحوه شرکت این افراد در دوره‌های آموزش مهارتی موردنظر نشده است. لذا پس از بیان مفاهیم و اصطلاحات و قبل از ورود به سایر موضوع‌های موردنظر لایحه، لازم است در قالب یک ماده مستقل، بدو شرط و اقتضات گروه هدف لایحه برای بهره‌مندی آنها از امتیازات این لایحه همچون الزامی یا غیرالزامی بودن شرکت این افراد در دوره‌های آموزش مهارتی موردنظر، تعداد و نوع دوره‌های آموزشی و همچنین سطوح صلاحیت حرفه‌ای مربوط به دوره‌هایی که این افراد می‌توانند در آنها شرکت کنند و نحوه تشخیص اینکه هر فرد در چه سطحی از دوره‌ها می‌تواند شرکت کنند را در قالب این ماده الحاقی تعیین تکلیف کرد. به‌عنوان مثال، باید مشخص شود فردی که در سطح ۷ چارچوب صلاحیت حرفه‌ای ملی مربوط به یک شغل دارای گواهینامه صلاحیت حرفه‌ای معتبر است، آیا می‌تواند در دوره‌های آموزش مهارتی مربوط به آن شغل شرکت کند و در این صورت آیا آموزش‌های مهارتی در سطح ۸ آن شغل، برای وی در دسترس قرار دارد یا خیر؟ و در صورت تمایل این فرد به شرکت در دوره آموزش مهارتی یک شغل دیگر، آیا این امکان برای وی فراهم است؟ و در صورت فراهم شدن چنین امکانی، وی در چه سطحی از سطوح آموزش مهارتی آن شغل (متناسب با سطح چارچوب صلاحیت حرفه‌ای ملی) می‌تواند شرکت کند. لذا در صورت پذیرش این پیشنهاد، متن ماده الحاقی و یک تبصره در ذیل آن به شرح ذیل خواهد بود:

ماده (۲) (الحاقی به متن لایحه فعلی): کارکنان وظیفه نیروهای مسلح در حین خدمت وظیفه عمومی می‌توانند ضمن شرکت در آزمون‌های تعیین سطح صلاحیت حرفه‌ای مربوط به حداکثر یک شغل، در دوره‌های آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارتی متناسب با سطوح چارچوب صلاحیت حرفه‌ای ملی (موضوع ماده (۸) قانون نظام جامع آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی) مربوط به آن شغل (در حداکثر یک سطح بالاتر از سطح صلاحیت شغلی اولیه خود) که استاندارد آموزشی و ارزشیابی آن از سوی سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور تعیین می‌شوند و براساس شرایط تعیین شده در این قانون شرکت نموده و گواهینامه صلاحیت حرفه‌ای سطح مربوطه را دریافت نماید.

تبصره - ستاد کل نیروهای مسلح مکلف است با اصلاح ضوابط و مقررات مربوطه، الزامات شرکت مستمر کارکنان وظیفه در آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و مهارتی در حین خدمت ضرورت وظیفه عمومی را برای تمامی کارکنان وظیفه نیروهای مسلح فراهم نماید.

تبصره «۱»- ستاد کل با همکاری وزارتخانه‌های تعاون، کار و رفاه اجتماعی و فرهنگ و ارشاد اسلامی هر ساله فهرست مهارت‌های مشترک مورد نیاز نیروهای مسلح و بازار کار کشور را تهیه می‌کند و مبنای برنامه‌ریزی سنواتی قرار می‌دهد.

اظهار نظر کارشناسی:

۱. براساس بندهای «۱ و ۲» ماده (۷) قانون نظام جامع آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی، طراحی چارچوب صلاحیت حرفه‌ای باید از پایین‌ترین تا بالاترین سطوح با توجه به نوع مشاغل و حرف و براساس نظام طبقه‌بندی مشاغل و حرف کشور و کدگذاری حرف و مشاغل نیز باید براساس آخرین نظام بین‌المللی طبقه‌بندی مشاغل و حرف مصوب سال ۲۰۰۸ میلادی سازمان جهانی کار انجام گیرد. همچنین طبق بند «۴» این ماده از قانون مذکور، تدوین و تصویب استانداردهای آموزش، ارزشیابی و شایستگی حرفه باید براساس چارچوب صلاحیت حرفه‌ای ملی انجام شود. متولی تعیین این استانداردها نیز براساس قانون تأسیس سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور، این سازمان است. لذا در تعیین فهرست مهارت‌ها و دوره‌های آموزش مهارتی مربوطه باید به این موارد نیز توجه شود.

۲. با توجه به مسئولیت وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی (سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور) و همکاری این دستگاه با ستاد کل جهت تعیین اولویت‌های مهارت‌آموزی و مهارت‌های مشترک مورد نیاز نیروهای مسلح و بازار کار کشور تعیین صرفاً یک دستگاه دیگر (وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی) در کنار این دستگاه‌ها برای تعیین نیازها و اولویت‌های مهارت‌آموزی ضرورتی ندارد.

۳. با توجه به تعریف اصطلاح «مهارت‌آموزی» در بند «۵» ماده (۱) لایحه و دامنه شمول این تعریف به افراد بالاتر از ۱۵ سال (قبل از اعزام افراد به دوره خدمت ضرورت و وظیفه عمومی)، لازم است در این تبصره موضوع «فهرست مهارت‌های مشترک مورد نیاز نیروهای مسلح و بازار کار کشور» فقط برای تعیین اولویت‌های برگزاری دوره‌های آموزشی حین خدمت برای کارکنان وظیفه محدود شود و برای استفاده دارندگان گواهینامه‌های مهارتی از مشوق‌ها و امتیازات موردنظر در این لایحه به فهرست باثباتی از مهارت‌ها و مشاغل استناد کرد که این فهرست می‌تواند در قالب یک آیین‌نامه اجرایی که به تصویب هیئت وزیران می‌رسد تثبیت شود. لذا به‌رغم تأیید کلیت وجود این تبصره در ذیل ماده (۱)، ولی با توجه به ابهامات و ملاحظات ذکر شده در مورد اشاره شده، متن این تبصره نیازمند بازنگری است.

پیشنهاد‌های اصلاحی:

با در نظر گرفتن ملاحظات ذکر شده در فوق، پیشنهاد می‌شود تبصره «۱» به‌صورت ذیل مورد بازنگری قرار گیرد:

اصلاحیه تبصره «۱»- ستاد کل با همکاری وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی هر ساله فهرست مشاغل اولویت‌دار نیروهای مسلح و بازار کار و اشتغال کشور و دوره‌های آموزشی مهارتی مربوطه را در قالب استانداردهای آموزشی حرف و براساس استاندارد ملی و بین‌المللی طبقه‌بندی حرف و مشاغل موضوع بندهای «۱ و ۲» ماده (۷) قانون نظام جامع آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی تهیه می‌کند و مبنای اجرای سالیانه دوره‌های آموزش مهارتی حین خدمت کارکنان وظیفه قرار می‌دهد.

تبصره «۲» - مشمولانی که قبل از اعزام به خدمت، نسبت به دریافت آموزش در خصوص مهارت‌های تخصصی مورد نیاز نیروهای مسلح و بازار کار کشور از طریق دستگاه‌های آموزشی اقدام نموده و دارای گواهینامه معتبر براساس چارچوب صلاحیت حرفه‌ای ملی باشند، با اذن مقام معظم رهبری و برابر دستورالعمل اجرایی که توسط ستاد کل با همکاری وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی تهیه و ابلاغ می‌گردد، از مشوق‌های مهارتی دوران خدمت، از جمله حداکثر دو ماه کسر خدمت متناسب با سطح و میزان مهارت برخوردار می‌شوند.

اظهار نظر کارشناسی:

۱. براساس بند «۹» ماده (۲) قانون نظام جامع آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی، «آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای و مهارتی غیررسمی، آموزشی است که در خارج از نظام آموزشی رسمی طبق برنامه‌ای مشخص ارائه و به اخذ گواهینامه شایستگی و صلاحیت شغلی می‌انجامد. نوع دیگر این آموزش‌ها به صورت فردی و غیرمتشکل جهت توسعه شایستگی‌ها و صلاحیت‌های شغلی و حرفه‌ای صورت می‌پذیرد. هر دو نوع این آموزش‌ها قابل ارزشیابی و همسطح‌سازی با آموزش‌های رسمی می‌باشد» [۳]. همچنین بند «۳» ماده (۲) قانون مذکور، اشعار می‌دارد: «چارچوب صلاحیت حرفه‌ای، چارچوبی است که براساس شاخص‌های توافق شده، صلاحیت‌ها، مدارک و گواهینامه‌ها را در سطوح و انواع مختلف به صورتی منسجم به هم ارتباط می‌دهد. همچنین مهارت و تجربه نیز در کنار دانش ارزشیابی می‌شوند. در این چارچوب زمان و مکان یادگیری ارزش نسبتاً کمتری دارا است». در واقع مناط مهارت‌آموزی کسب شایستگی‌های حرفه‌ای و عمومی یک شغل از طریق آموزش مستقیم یا آموزش‌های غیررسمی، بدون ساختار سازمانی یا تجربه حین کار است که ارزشیابی آن نیز طبق قانون مذکور در مراکز سنجش صلاحیت حرفه‌ای توسط دستگاه‌های ذیصلاح صورت می‌پذیرد. لذا انحصار اینکه افراد لزوماً از طریق دستگاه آموزشی نسبت به دریافت آموزش در خصوص مهارت‌های تخصصی مورد نیاز بازار کار کشور اقدام کرده باشند با متن صریح قانون مذکور مغایرت دارد.

۲. هرچند کسر خدمت ابزار تشویقی مناسبی برای توسعه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و مهارتی و جذب جوانان به مهارت‌آموزی است اما تعیین حدود و ثغور این امر از حیث نوع و سطح گواهینامه مهارتی و مدت زمان کسر خدمت در تناسب با یکدیگر در جهت تحقق عدالت و جلوگیری از تصمیم‌گیری‌های سلیقه‌ای ضرورتی اجتناب‌ناپذیر است. بنابراین ضروری است برخی از شاخص‌های تعیین‌کننده، از جمله سطح گواهینامه مهارتی و مدت زمان کسر خدمت و سایر مشوق‌های مهم همچون امکان استفاده صنایع و شرکت‌های دولتی از سربازان ماهر به صورت امریه، در همین تبصره تصریح شده و مبنای دستورالعمل اجرایی قرار گیرد.

۳. این ماده تنها به مهارت‌های کسب‌شده قبل از اعزام به خدمت اشاره کرده و مهارت‌هایی که سربازان در طول خدمت کسب می‌کنند را نادیده گرفته است. بهتر است مشوق‌های مهارتی به مهارت‌های کسب‌شده در طول خدمت نیز تعمیم داده شود تا انگیزه بیشتری برای یادگیری در دوران خدمت ایجاد شود.

پیشنهاد‌های اصلاحی:

۱. با توجه به ملاحظات کارشناسی فوق‌الذکر، پیشنهاد می‌شود میزان کسر خدمت به صورت پلکانی و متناسب با سطح صلاحیت حرفه‌ای افراد دارای مهارت، تعیین شود تا انگیزه بیشتری برای کسب مهارت‌های بالاتر ایجاد شود. همچنین به جای تأکید بر موضوع دریافت آموزش از دستگاه‌های آموزشی برای مشمولین قبل از اعزام به خدمت وظیفه عمومی، به موضوع داشتن گواهینامه مهارتی معتبر از دستگاه‌ها و مراکز ذیصلاح سنجش صلاحیت تأکید شود. بر این اساس پیشنهاد می‌شود تبصره «۲» به شرح ذیل اصلاح شود:

اصلاحیه تبصره «۲» - مشمولانی که قبل از اعزام به خدمت، نسبت به دریافت آموزش در خصوص مهارت‌های تخصصی مورد نیاز نیروهای مسلح و بازار کار کشور اقدام نموده و دارای گواهینامه مهارتی معتبر در سطوح

صلاحیت‌های تعیین شده در چارچوب صلاحیت حرفه‌ای ملی باشند، با اذن مقام معظم رهبری و برابر دستورالعمل اجرایی که توسط ستاد کل با همکاری وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی تهیه و ابلاغ می‌شود، متناسب با سطح و میزان مهارت از مشوق‌های دوران خدمت، از جمله کسر خدمت برخوردار می‌شوند. حداکثر میزان کسر خدمت برای دارندگان گواهینامه معتبر صلاحیت حرفه‌ای در سطوح چارچوب صلاحیت حرفه‌ای ملی شرح ذیل می‌باشد:

۱. دارندگان گواهینامه معتبر صلاحیت حرفه‌ای در سطوح ۳ و ۴: حداکثر ۱ ماه،

۲. دارندگان گواهینامه معتبر صلاحیت حرفه‌ای در سطوح ۵ و ۶: حداکثر ۱ و نیم ماه،

۳. دارندگان گواهینامه معتبر صلاحیت حرفه‌ای در سطوح ۷ و ۸: حداکثر ۳ ماه.

۲. یک تبصره جدید به‌عنوان تبصره «۳» با موضوع زیر در ذیل ماده (۲) افزوده شود:

تبصره «۳» (الحاقی) - در صورت اعلام نیاز شرکت‌ها یا بنگاه‌های اقتصادی و تولیدی دولتی به خدمات مشمولین دارای گواهینامه صلاحیت حرفه‌ای سطح ۶ و بالاتر، وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح می‌تواند براساس دستورالعملی که از سوی ستاد کل نیروهای مسلح ابلاغ می‌گردد نسبت به صدور امریه ارتباط با صنعت برای این افراد اقدام کند.

ماده (۳)

ماده (۳) - کلیه دستگاه‌های اجرایی موظف‌اند با توجه به نیاز استخدامی و با رعایت ضوابط احراز قابلیت جذب و به کارگیری در تأمین نیروهای انسانی مورد نیاز خود اعم از رسمی، پیمانی و قراردادی، سربازان ماهر منقضی خدمت دارای مهارت در حوزه تخصصی مرتبط را در شرایط برابر نسبت به سایر داوطلبان مرد در اولویت قرار دهند.
تبصره - آیین‌نامه اجرایی این ماده از جمله ملاک‌های احراز شرایط برابر، حداکثر ظرف شش ماه پس از لازم‌الاجرا شدن این قانون توسط سازمان اداری و استخدامی کشور با همکاری سازمان برنامه‌بودجه کشور و وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح تهیه و به تصویب هیئت‌وزیران خواهد رسید.

۱. موضوع استخدام یکی از مهم‌ترین موضوع‌های مرتبط با عدالت اجتماعی است. بند «۹» اصل (۳) [قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران](#)، بر موضوع «رفع تبعیضات ناروا و ایجاد امکانات عادلانه برای همه، در تمام زمینه‌های مادی و معنوی» [۱۲]، بند «۹» [سیاست‌های کلی نظام قانونگذاری](#)، بر موضوع «عدالت‌محوری در قوانین و اجتناب از تبعیض ناروا، عمومی بودن قانون و شمول و جامعیت آن و حتی‌الامکان پرهیز از استثناهای قانونی» [۱۳] و بند «۲» [سیاست‌های کلی نظام اداری](#) بر موضوع «عدالت‌محوری در جذب، تداوم خدمت و ارتقای منابع انسانی» تأکید دارند. این در حالی است که این ماده تنها به سربازان ماهر منقضی خدمت توجه کرده و سایر گروه‌های نیازمند حمایت شغلی را نادیده گرفته است. با توجه به اینکه برخی از افراد بنا به دلایل مختلف از خدمت وظیفه عمومی معاف بوده و یا پس از دوره خدمت وظیفه عمومی نسبت به امر مهارت‌آموزی و اخذ گواهینامه صلاحیت حرفه‌ای اقدام می‌کنند، موضوع مطرح شده در این ماده یعنی اولویت‌دهی به استخدام سربازان ماهر منقضی خدمت در دستگاه‌های دولتی مغایر اصل (۳) [قانون اساسی](#) و بند «۹» [سیاست‌های کلی نظام قانونگذاری](#) است.

۲. بر اساس [قانون نظام جامع آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی](#)، داشتن مهارت و گواهینامه صلاحیت حرفه‌ای لازمه استخدام در هرگونه شغل محسوب می‌شود و در وضعیت مطلوب نیز تمامی شاغلان باید دارای گواهینامه صلاحیت حرفه‌ای مرتبط با شغل خود باشند. بنابراین، موضوع مطرح شده در این ماده، سالبه به انتفاع موضوع است.

به عبارت دیگر، در صورتی که چارچوب صلاحیت حرفه‌ای ملی (موضوع مواد (۷) و (۸) قانون نظام جامع آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی مصوب سال ۱۳۹۶ و همچنین تصویب‌نامه چارچوب صلاحیت حرفه‌ای ملی مورخ ۱۴۰۱/۱۱/۱۹) در نظام اجرایی و اداری کشور استقرار یابد، تمامی شاغلان دستگاه‌های دولتی اعم از مردان و زنان برای احراز شرایط شغلی خود، علاوه بر دارا بودن مدرک دانشگاهی، موظف به اخذ گواهینامه صلاحیت حرفه‌ای در یکی از سطوح ۸ گانه صلاحیت حرفه‌ای نیز خواهند بود که مسیرهای احراز و دستیابی افراد به هر یک از سطوح ۸ گانه صلاحیت حرفه‌ای ملی نیز در ماده (۶) تصویب‌نامه مذکور، به طور دقیق مشخص شده است [۱۴]. همچنین، در بند «۳» ماده (۲) قانون نظام جامع آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی و در تعریف «چارچوب صلاحیت حرفه‌ای» نیز تصریح شده است که «در این چارچوب زمان و مکان یادگیری ارزش نسبتاً کمتری دارا است». لذا، با توجه به معین بودن مسیرهای احراز صلاحیت حرفه‌ای در قوانین و مقررات موجود، ایجاد تخصیص ویژه و اولویت‌دهی به استخدام برای افرادی که صرفاً بنا به اقتضات زمانی و مکانی در دوره‌های مهارتی مرتبط با نیروهای مسلح شرکت کرده و یا قبل از اعزام به خدمت در یک دوره آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارتی شرکت کرده باشد، با عدالت اجتماعی در موضوع استخدام مغایرت دارد.

۴. بخش عمده مهارت آموختگان رشته‌های فنی و حرفه‌ای و افراد دارای گواهینامه صلاحیت حرفه‌ای در کارخانجات و بنگاه‌های اقتصادی، خدماتی و تولیدی بخش خصوصی مشغول به خدمت می‌شوند و دستگاه‌های دولتی نیز معمولاً خدمات فنی خود را به صورت خرید خدمات از بخش خصوصی تأمین می‌کنند. لذا موضوع استخدام سربازان ماهر منقضی خدمت در دستگاه‌های دولتی ممکن است منجر به استخدام‌های بدون نیازسنجی در دستگاه‌های دولتی بشود. از سوی دیگر، اولویت‌دهی به سربازان ماهر منقضی خدمت ممکن است با ایجاد انحصار، رقابت‌پذیری بازار کار را کاهش دهد و به استخدام نیروهای کمتر شایسته منجر شود.

۵. ظرفیت دوره‌های آموزش مهارتی کوتاه‌مدت در حین خدمت وظیفه آن چنان عمیق و گسترده نیست که موجب دستیابی افراد به سطوح بالای صلاحیت حرفه‌ای شود. لذا ممکن است مهارت‌های کسب‌شده توسط سربازان در طول خدمت، از کیفیت لازم برخوردار نبوده و این ماده می‌تواند به استخدام نیروهایی با مهارت‌های ناکافی منجر شود. چه اینکه برای فارغ‌التحصیلان دانشگاه ملی مهارت که پس از تحصیل در رشته‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش در دوره متوسطه، چندین سال به صورت ویژه و در سطوح عالی آموزش‌های مهارتی را طی می‌کنند چنین مزیت استخدامی وجود ندارد.

در نهایت می‌توان گفت که صرف حضور در یک دوره کوتاه‌مدت آموزش مهارتی در حین خدمت وظیفه عمومی نمی‌تواند مزیت خاصی برای بهره‌مندی از شرایط خاص استخدامی در دستگاه‌های دولتی بشود.

لذا، با توجه به ملاحظات فوق‌الذکر، این ماده **مورد تأیید قرار نمی‌گیرد**.

پیشنهاد‌های اصلاحی:

با در نظر گرفتن ملاحظات ذکر شده و با توجه به کفایت سایر مشوق‌ها و تسهیلات مطرح شده در لایحه، پیشنهاد حذف این ماده ارائه می‌شود.

ماده (۴)

به وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح اجازه داده می‌شود به منظور انجام حمایت‌های مالی از مهارت‌آموزی و اشتغال‌پذیری کارکنان وظیفه و سربازان ماهر منقضی خدمت، نسبت به تأسیس «صندوق مهارت تا اشتغال کارکنان وظیفه و سربازان ماهر منقضی خدمت» اقدام نماید.

اساسنامه این صندوق توسط وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح با همکاری ستاد کل نیروهای مسلح، وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی و سازمان برنامه و بودجه کشور تدوین و به تصویب هیئت‌وزیران می‌رسد. تبصره - سرمایه اولیه صندوق از محل اعتبارات کمک به اشتغال کشور که در بودجه سنواتی پیش‌بینی می‌گردد، تأمین و به صورت اعتباری در اختیار صندوق قرار می‌گیرد. کلیه فعالیت‌های صندوق از طریق بانک‌ها و مؤسسات اعتباری انجام می‌پذیرد.

اظهار نظر کارشناسی:

۱. ماهیت حقوقی صندوق و نوع و گستره فعالیت آن (همچون فعالیت‌های مالی، تجاری و سرمایه‌گذاری) در این ماده مشخص نیست.

۲. در این ماده، هدف از تأسیس صندوق حمایت مالی از مهارت‌آموزی و اشتغال‌پذیری کارکنان وظیفه و سربازان ماهر منقضی خدمت (آماده‌سازی افراد برای ورود به بازار کار) عنوان شده است. هر چند که اصل حمایت از مهارت‌آموزی و اشتغال‌پذیری کارکنان وظیفه نیروهای مسلح به‌عنوان یکی از اقبال جامعه امر پسندیده‌ای است اما چنین سازوکاری (تأسیس صندوق) تاکنون برای دستگاه‌هایی که مهارت‌آموزی جزء تکالیف و مأموریت‌های ذاتی آنها محسوب شده و گستره و عمق آموزش‌های مهارتی آنها نیز با آموزش‌های مهارتی حین خدمت کارکنان وظیفه قابل مقایسه نبوده و جامعه هدف بسیار گسترده‌تری را نیز پوشش می‌دهند، ایجاد نشده است. لذا ایجاد چنین صندوق انحصاری برای حمایت مالی بخش محدودی از اقبال جامعه توسط دستگاهی که مأموریت تخصصی در حوزه مهارت‌آموزی و اشتغال کشور ندارد، نه تنها توجیه فنی و منطقی ندارد بلکه ایجاد آن موجب ایجاد نابرابری در دسترسی افراد به فرصت‌های شغلی در سطح جامعه نیز می‌شود. به عبارت دیگر، گروه هدف این صندوق فقط کارکنان وظیفه و سربازان ماهر منقضی خدمت هستند. این در حالی است که سایر اقبال جامعه که امکان حضور در دوره خدمت ضرورت وظیفه عمومی را ندارند (همچون زنان، معلولان و افرادی که معافیت از خدمت دارند) و همچنین کسانی که بعد از این دوره به مهارت‌آموزی می‌پردازند امکان استفاده از منابع این صندوق را ندارند. لذا ایجاد صندوقی با هدف حمایت مالی از یک جامعه هدف محدود از منظر عدالت اجتماعی به ایجاد نابرابری در دسترسی آحاد جامعه به فرصت‌های شغلی منجر می‌شود.

۳. با توجه به اینکه سربازان ماهر منقضی خدمت پس از پایان دوره خدمت وظیفه، ارتباط سازمانی خاصی با وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح ندارند و این وزارت نیز از نظر قانونی تکلیف و مأموریتی برای ارائه تسهیلات اشتغال به آحاد جامعه ندارد و از سوی دیگر دستگاه‌های متعدد دیگری در کشور وظیفه حمایت و پشتیبانی از اشتغال افراد جامعه (به‌ویژه افراد دارای مهارت) را برعهده دارند و صندوق‌های اشتغال مختلفی نیز در کشور برای حمایت‌های مالی و ارائه تسهیلات به افراد دارای مهارت جویای شغل ایجاد شده است^۱، لذا ورود وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح برای ارائه حمایت‌ها و تسهیلات مالی به بخشی از آحاد جامعه (سربازان منقضی خدمت) که صرفاً بخشی از زمان خود را به‌عنوان سرباز وظیفه در ذیل این وزارت مشغول به خدمت بوده‌اند، موازی‌کاری با نهادهای تخصصی حمایت‌کننده از حوزه اشتغال در کشور است. لذا، جهت جلوگیری از موازی‌کاری با وظایف سایر

۱. برخی از این صندوق‌ها عبارت‌اند از: صندوق قرض‌الحسنه توسعه اشتغال روستایی، صندوق تضمین اشتغال مددجویان کمیته امداد، صندوق قرض‌الحسنه توسعه اشتغال برکت، صندوق اشتغال و کارآفرینی ایثارگران.

دستگاه‌ها، هر سرباز منقضی خدمت که در حین خدمت وظیفه عمومی گواهینامه صلاحیت حرفه‌ای را کسب کرده باشد می‌تواند از طرف ستاد کل نیروهای مسلح به بانک‌های عامل یا صندوق‌های توسعه اشتغال موجود در کشور جهت استفاده از تسهیلات مربوطه معرفی گردد.

۴. در حال حاضر «حساب عدالت و پیشرفت» در سطح ملی و در سطح استان‌ها ایجاد شده است و بخش مهمی از منابع و اعتبارات آن براساس قانون بودجه سنواتی به موضوع حمایت از اشتغال افراد در استان‌ها اختصاص دارد. تأسیس این صندوق ممکن است با برنامه‌های حوزه اشتغال مربوط به حساب مذکور در سطح استان‌ها یا دیگر سازوکارهای مشابه در دستگاه‌های ذی‌ربط که به صورت تخصصی در حوزه اشتغال جوانان فعالیت می‌کنند تداخل ایجاد کند. لذا با توجه به وجود امکان پرداخت تسهیلات اشتغال به افراد واجد شرایط، از محل حساب مذکور که دارای شعب استانی است و اهداف آن با اهداف این ماده کاملاً منطبق است و برای پیشگیری از ایجاد نهادهای مشابه و موازی بهتر است از امکانات این حساب برای حمایت‌های مالی مهارت‌آموزان استفاده شود و اعتبارات مورد نیاز این امر (تسهیلات به سربازان مهارت آموخته منقضی خدمت) با قید همین عنوان در لایحه بودجه سنواتی جهت لحاظ شدن در اعتبارات این حساب قید شود.

لذا با توجه به ملاحظات فوق‌الذکر، این ماده از لایحه مورد تأیید قرار نمی‌گیرد و مستلزم بازنگری اساسی است.

پیشنهاد‌های اصلاحی:

با در نظر گرفتن ملاحظات کارشناسی ذکر شده پیشنهاد می‌شود این ماده و تبصره ذیل آن به شرح زیر مورد بازنگری قرار گیرد:
اصلاحیه ماده (۴) - به منظور پشتیبانی از اشتغال سربازان منقضی خدمت، دولت مکلف است در قالب بودجه‌های سنواتی حداقل ۲ درصد از اعتبارات اشتغال‌زایی هر استان را از طریق صندوق‌های اشتغال موجود و در چارچوب قوانین و مقررات مربوطه، برای تسهیلات اشتغال‌زایی سربازان منقضی خدمت که در حین خدمت ضرورت وظیفه عمومی به اخذ گواهینامه صلاحیت حرفه‌ای معتبر مربوط به یک شغل از مراجع ذی‌صلاح نائل شده و حداکثر ۱ سال از دوره خدمت آنها سپری شده است، تخصیص دهد.
تبصره: آیین‌نامه مربوط به تعیین صندوق‌های عامل و نحوه هزینه‌کرد این اعتبارات به پیشنهاد مشترک ستاد کل نیروهای مسلح و سازمان برنامه و بودجه ظرف حداکثر ۳ ماه از ابلاغ این قانون به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.

ماده (۵)

امکانات، تجهیزات و اعتبارات مورد نیاز برای اجرای آموزش‌های مهارتی و همچنین اعتبارات مورد نیاز صندوق موضوع ماده (۴) این قانون، در لایحه بودجه سنواتی پیش‌بینی و واگذار می‌شود.

اظهار نظر کارشناسی:

با توجه به پیشنهاد ارائه شده در خصوص جایگزینی «صندوق مهارت تا اشتغال کارکنان وظیفه و سربازان ماهر منقضی خدمت» با ظرفیت‌های موجود در سطح ملی و استانی همچون استفاده از منابع «حساب عدالت و پیشرفت» در امر اشتغال‌زایی برای سربازان منقضی خدمت، اعتبارات مورد نظر در بخش مربوط به حمایت‌های مالی از سربازان ماهر منقضی خدمت را می‌توان در بودجه‌های سنواتی و در قالب منابع و اعتبارات حساب مذکور در سطح استان‌ها منظور کرد. همچنین، با توجه به پیشنهاد محوریت سازمان

آموزش فنی و حرفه‌ای کشور در حوزه آموزش مهارتی کارکنان وظیفه نیروهای مسلح که در بخش‌های قبلی گزارش مورد تبیین قرار گرفت، اعتبارات مورد نیاز برای اجرای این قانون را می‌توان در اعتبارات دستگاه‌های آموزشی منظور کرد که در هماهنگی با ستاد کل نیروهای مسلح در این زمینه هزینه شوند. براین اساس این ماده از لایحه نیازمند بازنگری است.

پیشنهاد اصلاحی:

با توجه پیشنهاد حذف موضوع تأسیس صندوق موضوع ماده (۴) لایحه از یک سو و پیشنهاد تولی‌گری موضوع آموزش مهارتی کارکنان وظیفه نیروهای مسلح توسط سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور در بخش‌های پیشین گزارش، متن اصلاحی این ماده به شرح ذیل پیشنهاد می‌شود:

اصلاحیه ماده (۵) - اعتبارات مورد نیاز برای مهارت‌آموزی حین خدمت و سنجش صلاحیت حرفه‌ای کارکنان وظیفه نیروهای مسلح در قالب یک ردیف بودجه‌ای اختصاصی در بودجه سنواتی دستگاه‌های مشارکت‌کننده در اجرای آموزش‌های مهارتی موضوع این قانون منظور می‌گردد تا براساس اولویت‌های اعلامی ستاد کل نیروهای مسلح و هماهنگی با این ستاد هزینه گردد.

همچنین جهت استفاده از ظرفیت ماده (۶) قانون برنامه هفتم پیشرفت برای مهارت‌آموزی سربازان وظیفه و اشتغال سربازان ماهر منقضی خدمت پیشنهاد می‌شود متن ذیل به‌عنوان تبصره «۳» بند «الف» ماده (۶) به این قانون الحاق شود:

«وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی مکلف است با همکاری وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح، سازوکار لازم را برای بهره‌مندی سربازان در حین خدمت و پس از پایان خدمت از کلیه حمایت‌ها و تسهیلات موضوع این ماده (شامل آموزش، تسهیلتی، اعطای تسهیلات قرض‌الحسنه و ارزان‌قیمت و پشتیبانی نهادهای توسعه کسب و کار) فراهم نماید.»

ماده (۶)

وزیر دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح به‌عنوان عضو ثابت شوراهای عالی «اشتغال»، «آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی» و «آموزش و پرورش» کشور تعیین می‌شود.

اظهار نظر کارشناسی:

در حال حاضر براساس تبصره «۱» ماده (۲) آیین‌نامه اجرایی قانون نظام جامع آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی که در جلسه مورخ ۱۳۹۷/۱۱/۲۴ هیئت وزیران به تصویب رسیده است، وزیر دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح در جلسات شورای عالی آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی حضور می‌یابد [۱۵]. اما از اعضای قانونی این شورا محسوب نمی‌شوند لذا می‌توان با اصلاح ماده (۶) قانون مذکور و افزودن وزیر دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح به افراد عضو شورا این نقیصه را رفع کرد. درخصوص شورای عالی اشتغال نیز با توجه به ارتباط مأموریت‌های این شورا با موضوع لایحه حاضر و همچنین بهره‌مندی از منابع مالی در اختیار شورا جهت ایجاد اشتغال سربازان ماهر ضرورت این عضویت وجود دارد. با این حال، با توجه به گستره و تنوع موضوع‌ها و دستور کارهای شورای عالی آموزش و پرورش و زمان‌بر بودن بررسی آنها از یک سو و دعوت از مسئولان ذی‌ربط در زمان بررسی موضوع‌های مربوط به هر نهاد در جلسات شورا از طرف دیگر و همچنین مسئولیت‌های گسترده وزیر دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح، عضویت ثابت این وزیر در شورای عالی آموزش و پرورش ضرورتی ندارد.

بر این اساس کلیت این ماده با در نظر گرفتن ملاحظات فوق‌الذکر و انجام اصلاحات لازم مورد تأیید است.

پیشنهاد اصلاحی:

متن اصلاحی این ماده به شرح ذیل پیشنهاد می‌شود:

اصلاحیه ماده (۶) - وزیر دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح به‌عنوان عضو ثابت شوراهای عالی «اشتغال» و «آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی» تعیین می‌شود.

در نهایت جهت تسهیلگری در امکان شرکت سربازان در دوره‌های آموزش مهارتی اصیل در محیط واقعی کار و جلوگیری از تصدی‌گری نیروهای مسلح در ارائه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای پیشنهاد می‌شود ماده ذیل (به‌عنوان ماده (۷)) به لایحه افزوده شود: ماده (۷) (الحاقی): در راستای توسعه آموزش‌های عملی و مهارتی حین خدمت سربازی، اقدام‌های زیر اجرا می‌شود: الف- کارفرمایان بخش خصوصی که با تأیید ستاد کل نیروهای مسلح، مشمولان معرفی‌شده را در واحدهای اقتصادی خود جهت گذراندن دوره‌های آموزش عملی به‌کارگیری نمایند، از معافیت ۱۰۰ درصد سهم کارفرما از حق بیمه تأمین اجتماعی به مدت برابر با دوره آموزش بهره‌مند خواهند شد. این معافیت منوط به ارائه برنامه آموزشی مصوب به ستاد کل و رعایت مفاد قانون کار جمهوری اسلامی ایران می‌باشد.

ب- ستاد کل نیروهای مسلح مجوز حضور پاره‌وقت سربازان در واحدهای اقتصادی را صادر می‌نماید، به شرطی که مجموع ساعات حضور ماهیانه از ۶۰ ساعت تجاوز نکند. اولویت با سربازان متأهل (با ارائه سند ازدواج ثبت‌شده) و مشمولان دارای حداکثر ۳۰ روز مانده به پایان خدمت است. حضور پاره‌وقت مشروط به عدم تداخل با مأموریت‌های نظامی و تأیید فرماندهی پادگان مربوطه می‌باشد.

ج- کارکنان وظیفه عمومی که پیش از خدمت در واحدهای اقتصادی شاغل بوده‌اند، با ارائه گواهی اشتغال معتبر (صادر شده توسط وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی) می‌توانند از مرخصی‌های تشویقی یا روزانه (مطابق آیین‌نامه مرخصی‌های نیروهای مسلح) برای حضور در محل کار خود استفاده نمایند، مشروط بر آنکه مجموع ساعات استفاده از مرخصی‌ها از ۶۰ ساعت در ماه تجاوز ننماید. این ساعات جزء مرخصی استحقاقی سالیانه محسوب نمی‌گردد.

۵. نتیجه‌گیری و پیشنهادها

لایحه «مهارت‌آموزی و اشتغال‌پذیری کارکنان وظیفه نیروهای مسلح» به شماره ثبت (۲۰۷) در تاریخ ۱۴۰۳/۰۷/۱۷ از سوی دولت به مجلس شورای اسلامی ارائه شده است. پس از بررسی‌های صورت گرفته پیرامون این لایحه، کلیات آن مورد تأیید قرار گرفت و در بخش جزئیات، پس از ارائه تحلیل‌ها و ملاحظات کارشناسی، پیشنهادهایی برای اصلاح برخی از مواد و تبصره‌های آن ارائه شد. همچنین مواردی به‌عنوان الحاقیه به مواد موجود در لایحه پیشنهاد شد.

پیشنهادهای تقنینی

اصلاحات تقنینی با هدف ایجاد هماهنگی بین لایحه حاضر و قوانین موجود، رفع ابهامات حقوقی و تضمین انسجام نظام مهارت‌آموزی کشور ارائه شده‌اند. در این راستا نخست، لازم است تعریف «مهارت‌آموزی» در لایحه با مفاهیم مندرج در «قانون نظام جامع آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی» هم‌سو شود. به جای استفاده از عبارت کلی «مهارت‌های تخصصی و عمومی»، تعریف مهارت‌آموزی باید بر پایه «شایستگی‌های حرفه‌ای و عمومی» مبتنی بر چارچوب صلاحیت حرفه‌ای ملی بازنگری شود تا

از استانداردهای آموزش‌ها و جلوگیری از تفسیرهای سلیقه‌ای اطمینان حاصل شود. همچنین، افزودن تعریف دقیق «گواهینامه معتبر مهارتی» به ماده (۱) لایحه ضروری است تا مشخص شود این گواهینامه‌ها باید توسط مراجع ذیصلاح (مانند سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای) و براساس سطوح چارچوب صلاحیت حرفه‌ای ملی صادر شوند.

در حوزه اشتغال‌پذیری، ماده (۳) لایحه که اولویت استخدام سربازان ماهر در دستگاه‌های دولتی را الزامی می‌کند، نیازمند بازنگری اساسی است. این ماده با اصل عدالت اجتماعی و سیاست‌های کلی اشتغال در تعارض است، چرا که سایر گروه‌های دارای مهارت (مانند زنان یا معاف‌شدگان از خدمت) را نادیده می‌گیرد. پیشنهاد می‌شود این ماده حذف و به جای آن، سازوکارهای حمایتی غیرتبعیض‌آمیز (مانند تسهیلات مالی مشروط به سطح صلاحیت حرفه‌ای) در قالب اصلاحیه‌های دیگر گنجانده شود. افزون‌براین، پیشنهاد می‌شود به جای تأسیس «صندوق مهارت تا اشتغال» (ماده ۴)، به دلیل ایجاد موزی‌کاری با سایر صندوق‌های اشتغال و نهادهای مالی موجود (مانند حساب عدالت و پیشرفت) و ناعادلانه بودن تخصیص منابع به گروهی خاص، از ظرفیت صندوق‌های موجود در حوزه اشتغال‌زایی استفاده شود.

در حوزه مشوق‌ها، سیاست کاهش مدت خدمت باید به صورت پلکانی و متناسب با سطح گواهینامه‌های مهارتی (سطوح ۳ تا ۸ چارچوب صلاحیت ملی) تعیین شود. برای مثال، دارندگان گواهینامه‌های سطوح بالاتر (۷ و ۸) می‌توانند تا ۲ ماه از دوره خدمت خود بکاهند. این رویکرد نه تنها انگیزه مهارت‌آموزی را افزایش می‌دهد، بلکه تضمین می‌کند مشوق‌ها با سطح صلاحیت افراد تناسب داشته باشند. از سوی دیگر، سیاست‌های مهارت‌آموزی باید از دوران پیش از خدمت آغاز شود. وزارت آموزش و پرورش موظف است با همکاری سازمان فنی و حرفه‌ای، آموزش مهارت‌های پایه را در برنامه درسی دانش‌آموزان ادغام کند تا مشمولان پیش از اعزام، حداقل مهارت‌های مورد نیاز را کسب کرده باشند.

پیشنهاد‌های نظارتی

نظارت بر اجرای لایحه باید با ایجاد سازوکارهای شفاف و پاسخ‌گو همراه باشد. نخست، ستاد کل نیروهای مسلح موظف است سالیانه فهرست مشاغل اولویت‌دار مورد نیاز نیروهای مسلح و بازار کار را با همکاری وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی تهیه و منتشر کند. این فهرست باید مبتنی بر استانداردهای بین‌المللی طبقه‌بندی مشاغل و نیازسنجی دقیق باشد تا از انطباق دوره‌های آموزشی با نیازهای واقعی اطمینان حاصل شود. سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای نیز باید با استقرار سامانه یکپارچه پایش و ارزیابی، کیفیت آموزش‌های ارائه‌شده و اعتبار گواهینامه‌های صادرشده را زیر نظر بگیرد. همچنین، طراحی یک سامانه اطلاعاتی از سطح مهارتی سربازان در بدو ورود به دوره خدمت و نوع و سطح مهارت‌های کسب شده در طول دوره سربازی و همچنین رصد مدت بیکار بودن یا شاغل شدن و وضعیت بیمه سربازان ماهر منقضی خدمت به فرایند راهبری و نظارت بر تحقق اهداف این لایحه کمک می‌کند. افزون‌براین، هیئت‌های نظارتی متشکل از نمایندگان مجلس، دستگاه‌های ذی‌ربط و نهادهای مستقل باید به صورت دوره‌ای اجرای لایحه را بررسی و گزارش‌های خود را به مجلس و دولت ارائه دهند. در نهایت، سازوکارهای شکایتی برای سربازان و ذی‌نفعان طراحی شود تا در صورت نقض مقررات یا تبعیض، امکان پیگیری قانونی فراهم شود.

جدول ۱. خلاصه نظرات و پیشنهادهای پیرامون لایحه مهارت‌آموزی و اشتغال‌پذیری کارکنان وظیفه نیروهای مسلح

بخش/ماده	نظر نهایی		پیشنهاد
	موافق	موافق به شرط اصلاح	
ماده (۱)			اصلاحیه بند «۵» ماده (۱) - (مهارت‌آموزی): فرایند کسب شایستگی‌های حرفه‌ای و عمومی بر اساس چارچوب صلاحیت حرفه‌ای ملی توسط جامعه هدف (اتباع ذکور ایرانی بالای ۱۵ سال سن) در پیش از خدمت و در طول دوره خدمت ضرورت وظیفه عمومی که منجر به دریافت گواهینامه مهارتی از مراجع ذیصلاح می‌گردد.
		*	الحاقی به متن لایحه به عنوان بند «۵» ماده (۱) - گواهینامه مهارتی: گواهینامه‌ای که مبتنی بر سطوح چارچوب صلاحیت حرفه‌ای ملی موضوع ماده (۸) قانون نظام جامع آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی مصوب سال ۱۳۹۶ و پس از اخذ نمره قبولی در یک آزمون صلاحیت حرفه‌ای با رعایت ماده (۹) قانون مذکور به افراد دارای مهارت اعطا می‌گردد.
			اصلاحیه بند «۷» ماده (۱) - (سرباز ماهر منقضی خدمت): سرباز مهارت آموخته‌ای که با حداقل شایستگی‌های حرفه‌ای شامل شایستگی‌های فنی، غیر فنی از قبیل اخلاق حرفه‌ای و شایستگی‌های عمومی مورد نیاز یک شغل و داشتن گواهینامه مهارتی مربوطه با رعایت ماده (۹) قانون نظام جامع آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی مصوب سال ۱۳۹۶، دوره خدمت ضرورت خود را به پایان رسانده است.
ماده (۲)			اصلاحیه ماده (۲) - سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور با هماهنگی ستاد کل نیروهای مسلح و مبتنی بر سطوح چارچوب صلاحیت حرفه‌ای ملی تعیین شده در ماده (۸) قانون نظام جامع آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی مکلف است اقدامات ذیل را برای آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی کارکنان وظیفه نیروهای مسلح انجام دهد: ۱. طراحی، تدوین و اجرای برنامه‌های آموزش فنی، حرفه‌ای و مهارتی غیر رسمی بر اساس استانداردهای آموزش، شایستگی و ارزشیابی حرفه و مشاغل در قالب آموزش‌های حضوری (مستقیم)، نیمه‌حضوری و مجازی در سطوح مختلف چارچوب صلاحیت حرفه‌ای ملی؛ ۲. سنجش و تعیین سطح مهارت و صلاحیت شغلی و صدور گواهینامه مهارت و شایستگی و صلاحیت شغلی برای کارکنان وظیفه نیروهای مسلح؛ ۳. اتخاذ تدابیر لازم برای تضمین کیفیت آموزش‌های فنی، حرفه‌ای و مهارتی ارائه شده در چارچوب صلاحیت حرفه‌ای ملی.
		*	اصلاحیه تبصره «۱» - ستاد کل با همکاری وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی هر ساله فهرست مشاغل اولویت‌دار نیروهای مسلح و بازار کار و اشتغال کشور و دوره‌های آموزشی مهارتی مربوطه را در قالب استانداردهای آموزشی حرفه و بر اساس استانداردهای ملی و بین‌المللی طبقه‌بندی حرفه و مشاغل موضوع بندهای «۱» و «۲» ماده (۷) قانون نظام جامع آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی تهیه می‌کند و مبنای اجرای سالیانه دوره‌های آموزش مهارتی حین خدمت کارکنان وظیفه قرار می‌دهد.
			اصلاحیه تبصره «۲» - مشمولانی که قبل از اعزام به خدمت، نسبت به دریافت آموزش در خصوص مهارت‌های تخصصی مورد نیاز نیروهای مسلح و بازار کار کشور اقدام نموده و دارای گواهینامه مهارتی معتبر در سطوح صلاحیت‌های تعیین شده در چارچوب صلاحیت حرفه‌ای ملی باشند، با اذن مقام معظم رهبری و برابر دستور العمل اجرایی که توسط ستاد کل با همکاری وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی تهیه و ابلاغ می‌شود، متناسب با سطح و میزان مهارت از مشوق‌های دوران خدمت، از جمله کسر خدمت برخوردار می‌شوند. حداکثر میزان کسر خدمت برای دارندگان گواهینامه معتبر صلاحیت حرفه‌ای در سطوح چارچوب صلاحیت حرفه‌ای ملی شرح ذیل می‌باشد: ۱. دارندگان گواهینامه معتبر صلاحیت حرفه‌ای در سطوح ۳ و ۴: حداکثر ۱ ماه، ۲. دارندگان گواهینامه معتبر صلاحیت حرفه‌ای در سطوح ۵ و ۶: حداکثر ۱ و نیم ماه، ۳. دارندگان گواهینامه معتبر صلاحیت حرفه‌ای در سطوح ۷ و ۸: حداکثر ۲ ماه.
			تبصره «۳» (الحاقی) - در صورت اعلام نیاز شرکت‌ها یا بنگاه‌های اقتصادی و تولیدی دولتی به خدمات مشمولین دارای گواهینامه صلاحیت حرفه‌ای سطح ۶ و بالاتر، وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح می‌تواند بر اساس دستور العملی که از سوی ستاد کل نیروهای مسلح ابلاغ می‌گردد نسبت به صدور امریه ارتباط با صنعت برای این افراد اقدام کند.

پیشنهاد	نظر نهایی			بخش/ ماده
	مخالف	موافق به شرط اصلاح	موافق	
<p>(الحاقی به متن لایحه فعلی) - کارکنان وظیفه نیروهای مسلح در حین خدمت وظیفه عمومی می‌توانند ضمن شرکت در آزمون‌های تعیین سطح صلاحیت حرفه‌ای مربوط به حداکثر یک شغل، در دوره‌های آموزش فنی‌وحره‌های و مهارتی متناسب با سطوح چارچوب صلاحیت حرفه‌ای ملی (موضوع ماده (۸) قانون نظام جامع آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی) مربوط به آن شغل (در حداکثر یک سطح بالاتر از سطح صلاحیت شغلی اولیه خود) که استاندارد آموزشی و ارزشیابی آن از سوی سازمان آموزش فنی‌وحره‌های کشور تعیین می‌شوند و بر اساس شرایط تعیین شده در این قانون شرکت نموده و گواهینامه صلاحیت حرفه‌ای سطح مربوطه را دریافت نمایند. تبصره - ستاد کل نیروهای مسلح مکلف است با اصلاح ضوابط و مقررات مربوطه، الزامات شرکت مستمر کارکنان وظیفه در آموزش‌های فنی‌وحره‌ای و مهارتی در حین خدمت ضرورت وظیفه عمومی را برای تمامی کارکنان وظیفه نیروهای مسلح فراهم نماید.</p>				الحاقی (قبل از ماده (۲))
حذف ماده	*			ماده (۳)
<p>اصلاحیه ماده (۴) - به منظور پشتیبانی از اشتغال سربازان منقضی خدمت، دولت مکلف است در قالب بودجه‌های سنواتی حداقل ۲ درصد از اعتبارات اشتغال‌زایی هر استان را در چارچوب قوانین و مقررات مربوطه، برای تسهیلات اشتغال‌زایی سربازان منقضی خدمت که در حین خدمت ضرورت وظیفه عمومی به اخذ گواهینامه صلاحیت حرفه‌ای معتبر مربوط به یک شغل از مراجع ذیصلاح نائل شده و حداکثر ۱ سال از دوره خدمت آنها سپری شده است، تخصیص دهد. تبصره: آیین‌نامه مربوط به نحوه هزینه‌کرد این اعتبارات به پیشنهاد مشترک ستاد کل نیروهای مسلح و سازمان برنامه‌بودجه ظرف حداکثر ۳ ماه از ابلاغ این قانون به تصویب هیئت‌وزیران می‌رسد.</p>	*			ماده (۴)
<p>اصلاحیه ماده (۵) - اعتبارات مورد نیاز برای مهارت‌آموزی حین خدمت و سنجش صلاحیت حرفه‌ای کارکنان وظیفه نیروهای مسلح در قالب یک ردیف بودجه‌ای اختصاصی در بودجه سنواتی سازمان فنی‌وحره‌های کشور منظور می‌گردد تا بر اساس اولویت‌های اعلامی ستاد کل نیروهای مسلح و هماهنگی با این ستاد هزینه‌گرد. همچنین جهت استفاده از ظرفیت ماده (۶) قانون برنامه هفتم پیشرفت برای مهارت‌آموزی سربازان وظیفه و اشتغال سربازان ماهر منقضی خدمت پیشنهاد می‌شود متن ذیل به‌عنوان تبصره «۳» بند «الف» ماده (۶) به این قانون الحاق شود:</p> <p>«وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی مکلف است با همکاری وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح، سازوکار لازم را برای بهره‌مندی سربازان در حین خدمت و پس از پایان خدمت از کلیه حمایت‌ها و تسهیلات موضوع این ماده (شامل آموزش، تسهیلات، اعطای تسهیلات قرض‌الحسنه و ارزش‌قیمت و پشتیبانی نهادهای توسعه کسب‌وکار) فراهم نماید.»</p>		*		ماده (۵)
اصلاحیه ماده (۶) - وزیر دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح به‌عنوان عضو ثابت شوراهای عالی «اشتغال» و «آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی» تعیین می‌شود.		*		ماده (۶)
<p>ماده (۷) (الحاقی): در راستای توسعه آموزش‌های عملی و مهارتی حین خدمت سربازی، اقدامات زیر اجرا می‌گردد:</p> <p>الف - کارفرمایان بخش خصوصی که با تأیید ستاد کل نیروهای مسلح، مشمولان معرفی شده را در واحدهای اقتصادی خود جهت گذراندن دوره‌های آموزش عملی به کارگیری نمایند، از معافیت ۱۰۰ درصد سهم کارفرما از حق بیمه تأمین اجتماعی به مدت برابر با دوره آموزش بهره‌مند خواهند شد. این معافیت منوط به ارائه برنامه آموزشی مصوب به ستاد کل و رعایت مفاد قانون کار جمهوری اسلامی ایران می‌باشد.</p> <p>ب - ستاد کل نیروهای مسلح مجوز حضور پاروق سربازان در واحدهای اقتصادی را صادر می‌نماید، به شرطی که مجموع ساعات حضور ماهیانه از ۶۰ ساعت تجاوز نکند. اولویت با سربازان دارای گواهینامه‌های مهارتی معتبر (صادر شده توسط سازمان آموزش فنی‌وحره‌های)، سربازان متاهل (با ارائه سند ازدواج ثبت شده) و مشمولان دارای حداکثر ۳۰ روز مانده به پایان خدمت است. حضور پاروق مشروط به عدم تداخل با مأموریت‌های نظامی و تأیید فرماندهی پادگان مربوطه می‌باشد.</p> <p>ج - کارکنان وظیفه عمومی که پیش از خدمت در واحدهای اقتصادی شاغل بوده‌اند، با ارائه گواهی اشتغال معتبر (صادر شده توسط وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی) می‌توانند از مرخصی‌های تشویقی یا روزانه (مطابق آیین‌نامه مرخصی‌های نیروهای مسلح) برای حضور در محل کار خود استفاده نمایند. مشروط بر آنکه مجموع ساعات استفاده از مرخصی‌ها از ۶۰ ساعت در ماه تجاوز ننماید. این ساعات جز مرخصی استحقاقی سالیانه محسوب نمی‌گردد.</p>				ماده (۷) (الحاقی)

منابع و مآخذ

- [۱] مجلس شورای اسلامی (۱۳۶۳). قانون خدمت وظیفه عمومی.
- [۲] مجلس شورای اسلامی (۱۳۹۰). قانون الحاق موادی به قانون خدمت وظیفه عمومی.
- [۳] مجلس شورای اسلامی (۱۳۹۶). قانون نظام جامع آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی.
- [۴] سیاست‌های کلی اشتغال، ابلاغی مقام معظم رهبری، ۱۳۹۰.
- [۵] شورای عالی انقلاب فرهنگی (۱۳۹۲). سند تحول بنیادین آموزش و پرورش.
- [۶] شورای عالی آموزش و پرورش (۱۳۹۲). نشانگرهای ارزشیابی نظام آموزش و پرورش و استانداردهای آن.
- [۷] مجلس شورای اسلامی (۱۳۶۸). قانون تشکیل وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران.
- [۸] مجلس شورای اسلامی (۱۴۰۳). قانون برنامه هفتم پیشرفت جمهوری اسلامی ایران.
- [۹] مجلس شورای اسلامی (۱۴۰۲). قانون اساسنامه سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور.
- [۱۰] مجلس شورای اسلامی (۱۳۶۶). قانون اهداف و وظایف وزارت آموزش و پرورش.
- [۱۱] هیئت وزیران (۱۳۹۳). آیین‌نامه تقویت و توسعه مهارت‌آموزی دانش‌آموزان.
- [۱۲] قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران.
- [۱۳] سیاست‌های کلی قانونگذاری، ابلاغی مقام معظم رهبری، ۱۳۹۸.
- [۱۴] هیئت وزیران (۱۴۰۱). تصویب‌نامه چارچوب صلاحیت حرفه‌ای ملی.
- [۱۵] هیئت وزیران (۱۳۹۷). آیین‌نامه اجرایی قانون نظام جامع آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی.

گزیده سیاستی

لایحه حاضر با انجام اصلاحات مبتنی بر حفظ ماهیت و هویت دوره خدمت نظام وظیفه و ملاحظات امنیت ملی، می‌تواند به گسترش آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و ارتقای مهارت و اشتغال‌پذیری جوانان کمک کند.

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

تهران، خیابان پاسداران، روبروی پارک نیاوران (ضلع جنوبی، پلاک ۸۰۲)

تلفن: ۷۵۱۸۳۰۰۰ صندوق پستی: ۱۵۸۷۵-۵۸۵۵ پست الکترونیک: mrc@majles.ir

وبسایت: rc.majles.ir